

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет економіки та менеджменту

(повна назва факультету)

Кафедра менеджменту та адміністрування

(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

Магістр

(назва освітнього ступеня)

на тему: Дослідження організації діяльності публічної установи,
на прикладі Кременецького районного суду Тернопільської області

Виконав(ла): студент(ка) 6 курсу, групи БАМЗ-62
спеціальності 281 – Публічне управління та

адміністрування

(шифр і назва спеціальності)

Стецюк І.В.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник

Сороківська О.А.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Нормоконтроль

Галушак М.П.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри

Кирич Н.Б.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Рецензент

Шерстюк Р.П.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Тернопіль

2020

АНОТАЦІЯ

Тема роботи: «Дослідження організації діяльності публічної установи, на прикладі Кременецького районного суду Тернопільської області»

Магістерська робота: 93 с., 13 рис., 13 табл., 3 додатки, 46 літературних джерел.

Об'єкт дослідження – процес організації публічної діяльності судової установи.

Метою роботи є дослідження системи організації діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні засади управління процесом організації публічної діяльності судових установ.

Наукова новизна роботи полягає у дослідженні теоретичних засад, розробленні практичних рекомендацій та пропозицій щодо удосконалення організації публічної діяльності судових установ України.

Практичне значення результатів роботи полягає в розробленні проектних пропозицій щодо проведення опитування на предмет визначення індикаторів якості роботи Кременецького суду Тернопільської області, формування комунікативної стратегії публічної установи, прогнозування та вибору найбільш перспективних напрямків розвитку Кременецького районного суду.

Методи дослідження – експертного опитування (метод комісії), анкетування, синтезу та контент-аналізу.

Ключові слова: судочинство, судова влада, зарубіжний досвід, організація публічної діяльності, система документообігу, комунікативна стратегія, напрямки розвитку.

SUMMARY

Topic of research: «**Research of the organization of public institution activity, on an example of Kremenets district court of the Ternopil region**»

Master diploma contains of 93 pages, 13 pictures, 13 tables, 3 additions, 46 literature sources.

Object of research – the process of organizing the public activities of a judicial institution.

The purpose of the work is to study the system of organization of the Kremenets district court of Ternopil region.

The subject of the study is the theoretical and applied principles of managing the process of organizing the public activities of judicial institutions.

The scientific novelty of the work lies in the study of theoretical principles, development of practical recommendations and proposals for improving the organization of public activities of judicial institutions of Ukraine.

The practical significance of the results of the work is to develop project proposals for conducting a survey to determine indicators of quality of work of the Kremenets court of Ternopil region, formation of communication strategy of public institution, forecasting and selection of the most promising areas of Kremenets district court.

Research methods – expert survey (commission method), questionnaires, synthesis and content analysis.

Keywords: judicial proceedings, judicial power, foreign experience, organization of public activity, document circulation system, communicative strategy, directions of development.

ЗМІСТ

Вступ	6
Розділ 1. Теоретичні засади формування та функціонування системи публічного управління в органах судової влади	8
1.1 Діалектика розвитку судочинства та судової влади на теренах України	8
1.2 Складові елементи вітчизняної системи судочинства	14
1.3 Зарубіжний досвід формування та функціонування судових систем	20
Розділ 2. Аналіз організації публічної діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області	29
2.1 Загальна характеристика та дослідження організаційної структури управління публічної установи	29
2.2 Організація діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області щодо розгляду кримінальних справ (проваджень)	33
2.3 Дослідження особливостей розгляду Кременецьким районним судом адміністративних та цивільних справ	38
2.4 Використання автоматизованої системи документообігу у діяльності досліджуваної публічної установи	44
Розділ 3. Шляхи підвищення ефективності діяльності публічної установи	52
3.1 Проведення опитування щодо якості роботи Кременецького суду Тернопільської області	52
3.2 Пропозиції щодо формування комунікативної стратегії Кременецького районного суду Тернопільської області	63
3.3 Прогнозування та вибір найбільш перспективних напрямків розвитку Кременецького районного суду	72

Розділ 4. Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях ..	80
4.1 Організація охорони праці у Кременецькому районному суді Тернопільської області	80
4.2 Застосування суб'єктами господарювання страхового механізму відшкодування збитків від надзвичайних ситуацій	82
Висновки та пропозиції	87
Бібліографія	89

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Перехід України від тоталітарної до демократичної, правової і соціальної держави сприяв становленню нової системи судових органів. Саме тому процеси раціональної організації діяльності судової влади в Україні є сьогодні одним із основних аспектів формування демократичної держави.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є дослідження системи організації діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області.

Визначена мета дослідження передбачає виконання таких **завдань**:

- дослідити теоретичні засади формування та функціонування системи публічного управління в органах судової влади;
- провести аналіз організації публічної діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області;
- здійснити загальну характеристику та дослідження організаційної структури управління публічної установи;
- визначити особливості організації діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області щодо розгляду кримінальних справ (проваджень);
- розробити шляхи підвищення ефективності діяльності публічної установи;
- запропонувати проектні заходи, спрямовані на проведення опитування щодо якості роботи Кременецького суду Тернопільської області;
- провести удосконалення процесу формування комунікативної стратегії Кременецького районного суду Тернопільської області;
- здійснити прогнозування та вибір найбільш перспективних напрямків розвитку Кременецького районного суду.

Об'єкт дослідження – процес організації публічної діяльності судової установи.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні засади управління процесом організації публічної діяльності судових установ.

Наукова новизна роботи полягає у дослідженні теоретичних засад, розробленні практичних рекомендацій та пропозицій щодо удосконалення організації публічної діяльності судових установ України.

Практичне значення результатів роботи полягає в розробленні проектних пропозицій щодо проведення опитування на предмет визначення індикаторів якості роботи Кременецького суду Тернопільської області, формування комунікативної стратегії публічної установи, прогнозування та вибору найбільш перспективних напрямків розвитку Кременецького районного суду.

Робота пройшла апробацію на XI Конференції студентів та молодих учених за міжнародною участю «Становлення публічного адміністрування в Україні» (м. Дніпро, 8 травня 2020 року).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ОРГАНАХ СУДОВОЇ ВЛАДИ

1.1 Діалектика розвитку судочинства та судової влади на теренах України

У вітчизняній юридичній науці сформувався плюралізм поглядів щодо опису та формування історіографії судової влади, а її дослідження відзначено множинністю та неоднорідністю підходів. Іншими словами, кожен автор спирається на певну частину відомих йому досліджень та їх положень. Адже питання про історичний розвиток, еволюційні та цивілізаційні трансформації інституту судочинства досліджувалися як істориками, так і правознавцями.

Значний внесок у розробку багатьох питань історичного розвитку судових інституцій у загальносвітовому контексті здійснив О. О. Шевченко [1], а питань щодо вітчизняної системи судоустрою – В. В. Молдован [2] та І. Б. Усенко [3]. Водночас одними зі знакових для історико-правового розуміння розвитку судових органів на теренах сучасної України залишаються дослідження Я. М. Падоха: «Грунтовий процес Гетьманщини XVII – XVIII ст.» [4], «Нарис історії українського кримінального права» [5], «Боротьба України-Гетьманщини за незалежне судівництво» [6, с. 20–26], «Суди й судовий процес старої України» [7], «Грунтове судочинство на Лівобережній Україні в другій половині XVII – XVIII столітті» [8] та багато інших.

Крім того, є низка сучасних вітчизняних історичних досліджень з окремих питань еволюції інституту судочинства на теренах сучасної України, зокрема Л. В. Городницької [9] та Л. А. Кушинської [10]. Також варто звернути увагу й на інші вітчизняні історико-правові роботи, зокрема щодо:

– окремих етапів розвитку судоустрою на землях сучасної Лівобережної України – у період Гетьманщини – О. І. Бирковича [11], Л. С. Гамбурга [12], І. М. Паньонко [13], Н. П. Сизої [14], О. В. Сокальської [15];

– деяких аспектів поступу судових органів Півдня сучасної України – В. С. Балуха [16], Б. В. Змерзлого [17], І. І. Полякова [18], К. І. Ревіна [19];

– питань еволюції судової системи на землях сучасної Західної України – С. Г. Ковальової [20], О. В. Кондратюка [21], М. В. Никифорака [22], Л. Т. Присташ [23].

Отже, варто відзначити достатньо високий рівень опрацювання історико-правових питань щодо трансформацій та розвитку судових органів у науковій думці. Водночас для формування комплексного підходу до розуміння теоретико-правових засад функціонування та розвитку судової влади варто акцентувати увагу на деяких вихідних положеннях.

Загалом, функціональне призначення суду та судочинства в додержавний період досить докладно описано в наукових розвідках вітчизняних авторів. На їх основі можна констатувати, що суд (як організаційна форма вирішення конфліктів) на територіях сучасної України виник на ранніх етапах розвитку суспільства, задовго до появи «писаного права» та формування багатьох інших державних механізмів. Судочинство здійснювалося на основі первісних норм-звичаїв та колективної моралі жерцями та старійшинами.

Як зазначають науковці, від самого початку існування Київської Русі на її теренах діяли норми права, що регулювали порядок здійснення судочинства. Так, судовий процес частково описаний у відомих русько-візантійських договорах 911 і 944 рр. Зокрема, у них згадується найдавніший із відомих збірників давньоруського права – «Закон Руський». Із подальшою еволюцією східнослов'янського суспільства влада вождів набула публічного характеру й поступово трансформувалася в державну. Із виникненням та розвитком державних інститутів «владу авторитету» жерців та старійшин остаточно було

ретрансльовано у світську владу племінних вождів-князів. Судочинство відтоді здійснювалося князем при дворі.

Поряд із системою державних судів у період Київської Русі існували і приватні суди (панські), які проводили феодали-землевласники над своїми «залежними» людьми. Крім того, досить відокремленою системою органів судочинства того періоду були церковні (духовні) суди, які існували в єпископствах, що були підпорядковані та очолювались єпископами.

Водночас, як слушно відзначає О. С. Ткачук, подібний стан можна фіксувати не лише в період Київської Русі (кінець IX – середина XIII ст.), коли суд не був відділений від адміністрації, а суддями були князі, посадники тощо, а й у Литовсько-Польську добу (середина XIV – середина XVII ст.), та за часів Гетьманщини (кінець XVII – середина XVIII ст.) [24, с. 12].

Як відомо, із втратою незалежності землі сучасної України опинилися в межах Королівства Польського та Великого Князівства Литовського, а згодом їх об'єднаної держави – Речі Посполитої. Як зазначають науковці за всього багатоманіття моделей організації судової влади на українських теренах визначальними видаються ті судово-владні відносини, які склалися в період Королівства Польського, Великого Князівства Литовського та Речі Посполитої. Саме в цей час, на думку багатьох дослідників, давньоруські традиції збагатилися європейським досвідом і як наслідок стали основою так званого західноруського права, що згодом цілком природно трансформувалося в українське право козацько-гетьманської доби. Отже, українське судочинство в цей період поступово набувало характерних рис зазначених держав та їх правових традицій.

Еволюція судових установ на українських землях у Великому Князівстві Литовському мала дещо інші особливості. Умовно можна виокремити кілька основних етапів. До 1386 року на українських землях у Великому Князівстві Литовському було збережено попередню систему органів виконання судових функцій. Однією із нечисленних змін було запровадження суду великого князя над удільними.

Однак з укладенням Кревської унії Литва, а з нею й українські землі у її складі підпали під західноєвропейські й польські впливи в питаннях державної організації. У судовій системі в цей період було кілька типів судів. Державні суди поділялися на провінційні та центральні. Фактично судочинство в них здійснювалось у поєднанні з адміністративними функціями, перебуваючи у віданні великого князя і його урядовців. До провінційних судів належали суди державних намісників, а згодом суди старостинські й воєводські. Розгляд справ у цих судових органах був одноособовим, а їх юрисдикцію було поширено на справи вільного населення та населення, підпорядкованого владі великого князя.

Важливою подією для подальшого розвитку судочинства стало прийняття Литовських статутів. Згідно з їх нормами виконання центральних судових функцій залишилося незмінним (крім скасування суду панів-ради), однак було закріплено суттєві новели місцевого судочинства. Так, поступово було скасовано провінційні суди й запроваджено триланкову систему, характерну для польської державності, – земські, замкові й підкоморні суди.

Ще одним знаковим документом, важливим для поступу судочинства на українських землях є Люблинська унія (1569 р.). У результаті її прийняття відбулось формування відносно уніфікованої структури державних судових органів. Так, для українських воєводств Волинського, Брацлавського й Київського короткий час за вищу інстанцію був луцький трибунал, який складався з депутатів цих воєводств, а після його скасування вони були підпорядковані загальному трибуналу.

Наступною віхою розвитку судочинства й судоустрою на українських землях була доба Гетьманщини. Як зазначають науковці це були складні часи абсорбції Російською імперією, що неухильно наступала широким фронтом, обмежуючи українську автономію та поглинаючи й уніфікуючи атрибути її державності – законодавство, адміністрацію, судові установи. Спротив українського суспільства набув особливої форми обстоювання власних цінностей, окремішності української спільноти та зрештою залишків

автономії, саме в правовій сфері – через кодифікаційний процес та судову систему.

У період козацьких судів судова система складалася із державних (козацьких), міських, громадських, духовних і деяких особливих судів. У свою чергу козацькі суди утворювали чотириланкову структуру, яка поділялась на провінційні та центральні. Провінційні суди мали ієрархічну систему підпорядкованих один одному судів: сільських, сотенних і полкових. Сільські суди отаманів вирішували менш важливі цивільні і кримінальні справи місцевих і були колегіальними. Сотенні суди існували в містах сотенних урядів, були колегіальними із сотником на чолі, розглядали цивільні і кримінальні справи козацтва сотенної округи. Полкові суди існували в центрах полкових округів і діяли як суди першої інстанції для козацької старшини, сотенної та полкової, і як другої інстанції – для апеляцій від сотенних судів.

Найвищим судом на українських землях цього періоду був Гетьманський суд із необмеженою компетенцією. Гетьман міг кожну справу взяти на власний розгляд на будь-якому етапі розгляду, його вирок був остаточний.

Наступний етап розвитку судових органів на теренах України можна пов'язувати зі скасуванням Катериною II у 1764 році інституту гетьмана та перетворенням Гетьманщини на Малоросійську губернію в складі Російської імперії.

Структура й підсудність судів у губерніях Правобережної України та Лівобережжя визначалися, крім імперських актів, місцевим правом (Литовськими статутами). І лише в губерніях Південної України (Слобідсько-Українській, Катеринославській, Херсонській і Таврійській) судову систему було приведено у відповідність до судової системи російських земель.

На противагу цьому в період української національної державності 1917–1920 рр. (Української Народної Республіки (УНР), Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР) тощо) здійснено низку прогресивних

напрацювань щодо практичного впровадження демократично-правової теорії поділу державної влади, забезпечення функціонування судової влади.

Загальні засади функціонування судової влади в цей період було закріплено у III Універсалі Української Центральної Ради (УЦР) від 07 (20) листопада 1917 р. Крім того, було суттєво змінено і систему судоустрою. Однак чи не найбільшим здобутком у процесі боротьби за незалежність Української держави є прийняття 29 квітня 1918 року Конституції Української Народної Республіки (Статуту про державний устрій, права і вільності УНР). Розділ III «Органи влади УНР» передбачав поділ державної влади між трьома складовими: вища законодавча влада була надана Всенародним Зборам, вища виконавча влада – Раді Народних Міністрів, а вищим органом судової влади встановлено Генеральний Суд УНР [25].

Із встановленням радянської влади на українських землях подальший розвиток судочинства відбувався під впливом комуністичних ідей. Демократично-правові стандарти в цей період не використовувались. Так, після проголошення радянської влади розпочалося поширення декретів та інших законодавчих актів більшовиків. У цей період на підконтрольних радянській владі територіях було запроваджено особливі військові трибунали, які перебували в безпосередньому підпорядкуванні військових структур виконавчої влади. Як і революційним, військовим трибуналам надавалося необмежене право визначення міри покарання.

Пізніше в УСРР було сформовано певну систему судів. Однак, закономірно, що в основі її функціонування не було використано демократично-правову теорію державної влади. Так, у найбільш авторитетних профільних енциклопедичних виданнях радянського періоду відсутні навіть дефініції судової влади.

Радянська судова система, по-суті, була «дволанковою». Кримінальна чи цивільна справа, розглянута судом першої інстанції, могла бути за скаргою або протестом внесена для перевірки законності й обґрунтованості вироку чи рішення до суду вищої інстанції, що діяв як друга інстанція. Перевірка справ

у «порядку нагляду» й поновлення справ за нововиявленими обставинами, як форми наглядової діяльності, були винятковими, тому вважати їх наступними судовими інстанціями недоцільно [26, с. 361].

У радянській державі судову владу не виокремлювали як складову державної влади, адже політично доцільним було визначено інший підхід до державної розбудови, який передбачав систему «галузей державної діяльності», зокрема в судовій сфері.

Отже, генезу судочинства на теренах сучасної України до періоду утворення незалежної, демократичної, правової держави й повернення до стандартів формування трискладової державної влади європейського зразка можна умовно систематизувати в кілька основних періодів: додержавний; ранніх державних утворень та Київської Русі; входження українських земель до складу Королівства Польського, Великого Князівства Литовського та Речі Посполитої; Гетьманщини; входження українських земель до складу Російської імперії; період української національної державності 1917–1920 рр. та радянський період.

1.2 Складові елементи вітчизняної системи судочинства

Судова система (судоустрій) України становить сукупність усіх судів держави, наділених виключною компетенцією здійснювати правосуддя, заснованих на єдиних засадах організації і діяльності. Судову систему України складають суди загальної юрисдикції та Конституційний Суд України, який є єдиним органом конституційної юрисдикції. Суди загальної юрисдикції можуть бути загальними і спеціалізованими. Створення надзвичайних та особливих судів не допускається. Третейські суди не входять до судової системи України.

Характерними ознаками судової системи України є її пристосованість до адміністративно-територіального устрою, забезпечення апеляційного і касаційного оскарження. Згідно із Законом «Про судоустрій і статус суддів»

[27] та Конституцією України [28], судді в Україні мають єдиний статус незалежно від місця суду в системі судоустрою чи адміністративної посади, яку суддя обіймає в суді. Суддя у своїй діяльності щодо здійснення правосуддя є незалежним від будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання. Суддя не зобов'язаний давати жодних пояснень щодо суті справ, які перебувають у його провадженні, крім випадків, установлених законом.

Суддя є недоторканим. Без згоди Вищої ради правосуддя суддю не може бути затримано або утримувано під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку суду, за винятком затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину. Суддю не може бути притягнуто до відповідальності за ухвалене ним судове рішення, за винятком вчинення злочину або дисциплінарного проступку.

На посаду судді може бути призначений громадянин України, не молодший тридцяти та не старший шістдесяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років, є компетентним, добросовісним та володіє державною мовою. Законом можуть бути передбачені додаткові вимоги для призначення на посаду судді.

Призначення на посаду судді здійснюється Президентом України за поданням Вищої ради правосуддя. Обов'язковим є конкурсний відбір, крім випадків, визначених законом. Суддя обіймає посаду безстроково.

Підставами для звільнення судді є:

- неспроможність виконувати повноваження за станом здоров'я;
- порушення суддею вимог щодо несумісності;
- вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді;
- подання заяви про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням;

- незгода на переведення до іншого суду у разі ліквідації чи реорганізації суду, в якому суддя обіймає посаду;

- порушення обов'язку підтвердити законність джерела походження майна.

Повноваження судді припиняються у разі:

- досягнення суддею шістдесяти п'яти років;

- припинення громадянства України або набуття суддею громадянства іншої держави;

- набрання законної сили рішенням суду про визнання судді безвісно відсутнім або оголошення померлим, визнання недієздатним або обмежено дієздатним;

- його смерті;

- набрання законної сили обвинувальним вироком щодо судді за вчинення ним злочину.

Єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні є Конституційний Суд України. Конституційний Суд України не входить до системи судів загальної юрисдикції. Пріоритетним напрямком діяльності Конституційного Суду є здійснення конституційного судочинства в Україні. Втім, це не єдина функція суду, також виділяють функції конституційного контролю та офіційного тлумачення законодавства.

Відповідно до Конституції України та Закону «Про Конституційний Суд України» (стаття 7) до повноважень Суду належить:

- вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) законів України та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

- офіційне тлумачення Конституції України;

- надання висновків про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість;
- надання висновків про конституційність питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою;
- надання висновку щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту;
- надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції;
- надання висновку про порушення Верховною Радою Автономної Республіки Крим Конституції або законів України;
- вирішення питань про відповідність Конституції України та законам України нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;
- вирішення питань про відповідність конституційність законів України (їх окремих положень) за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України.

Верховний Суд є найвищим судом у системі судустрою України, який забезпечує сталість та єдність судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом.

Верховний Суд:

- здійснює правосуддя як суд касаційної інстанції, а у випадках, визначених процесуальним законом, — як суд першої або апеляційної інстанції, в порядку, встановленому процесуальним законом;
- здійснює аналіз судової статистики, узагальнення судової практики;

- надає висновки щодо проектів законодавчих актів, які стосуються судоустрою, судочинства, статусу суддів, виконання судових рішень та інших питань, пов'язаних із функціонуванням системи судоустрою;

- надає висновок про наявність чи відсутність у діяннях, у яких звинувачується Президент України, ознак державної зради або іншого злочину; вносить за зверненням Верховної Ради України письмове подання про неспроможність виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я;

- звертається до Конституційного Суду України щодо конституційності законів, інших правових актів, а також щодо офіційного тлумачення Конституції України;

- забезпечує однакове застосування норм права судами різних спеціалізацій у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом;

- здійснює інші повноваження, визначені законом.

У 2016 році були внесені зміни до Конституції і прийнято новий закон про «Судоустрій і статус суддів», згідно з якими найвищим судом у системі судоустрою України є Верховний Суд (ст. 125 Конституції, ст. 17 Закону).

Новий Верховний Суд почав діяти 15 грудня 2017 року, у 100-річчя заснування Генерального суду УНР. До складу Верховного Суду входять судді у кількості не більше двохсот осіб. У складі Верховного Суду діють:

- Велика Палата Верховного Суду;
- Касаційний адміністративний суд;
- Касаційний господарський суд;
- Касаційний кримінальний суд;
- Касаційний цивільний суд.

У Верховному Суді діє Пленум Верховного Суду для вирішення питань, визначених Конституцією України та Законом. Пленум є колегіальним органом, до складу якого входять усі судді Верховного Суду (ст. 46 Закону).

У системі судів загальної юрисдикції діють апеляційні суди як суди апеляційної інстанції з розгляду цивільних і кримінальних, господарських, адміністративних справ, справ про адміністративні правопорушення. Апеляційними судами з розгляду цивільних і кримінальних справ, а також справ про адміністративні правопорушення є апеляційні суди, які утворюються відповідно до указу Президента України в апеляційних округах.

Апеляційні господарські суди переглядають рішення та ухвали господарських судів першої інстанції. Юрисдикція апеляційних господарських судів є особливою і не збігається з адміністративно-територіальним устроєм.

12 серпня 2010 р. Президент України підписав Указ № 811/2010 щодо «Питання мережі господарських судів України» [29], відповідно до якого були ліквідовані Житомирський, Запорізький, Київський міжобласний та Луганський апеляційні господарські суди та був утворений Рівненський апеляційний господарський суд. До цього нововведення під юрисдикцію Житомирського апеляційного господарського суду підпадала Вінницька, Житомирська та Хмельницька область, під юрисдикцію Запорізького апеляційного господарського суду підпадала Запорізька та Херсонська область, під юрисдикцію Київського міжобласного суду підпадала Київська (без м. Києва), Полтавська та Черкаська область, а під юрисдикцію Луганського апеляційного господарського суду підпадала лише Луганська область. Під юрисдикцію новоствореного Рівненського апеляційного господарського суду підпадає Вінницька, Волинська, Житомирська, Рівненська та Хмельницька область.

Рівень недоукомплектованості судьями в судах України кілька років поспіль у середньому перевищує 40%, а в деяких судах – понад 60%. Близько 30 судів узагалі не функціонують [30].

Середньомісячне навантаження на одного суддю: по місцевих загальних судах – 67,2 справи; по окружних адміністративних – 30,8; по місцевих господарських – 17,2 справи. Середнє по системі зменшення навантаження –

11,65 % [31]. Найзавантаженішим судом у країні є Печерський районний міста Києва, в якому щодня слухається близько 278 справ. Найбільше судових засідань проходить у Київській, Дніпропетровській та Харківській областях.

Станом на 1 січня 2020 року у місцевих та апеляційних судах України працюють 30 363 суддів та працівників апаратів, з них 75 % жінок. З 1012 суддів апеляційної інстанції жінки складають 52 %. Із 575 суддів, які обіймають посаду голови суду, 37 % – жінки. На посади голів місцевих та апеляційних судів, у переважній більшості, обрані чоловіки [32].

Станом на 2018 рік система правосуддя, що діє в Україні, залишається серед країн з найнижчим у Європі бюджетом на судову систему – 8,1 євро на душу населення, що у 8 разів нижче за середнє по Європі. Значною мірою вона фінансується за рахунок судових зборів (37 %, що вдвічі більше за середній європейський показник). При цьому кількість суддів в Україні менша за середньоєвропейську (14 проти 21 на 100 тисяч мешканців) [33]. Таким чином, на сьогодні судова система України перебуває на етапі активного реформування та може зазнати значних структурних змін вже у найближчі роки. Велику роль у впровадженні прогресивних зрушень відіграє імплементація європейського досвіду діяльності судових органів.

1.3 Зарубіжний досвід формування та функціонування судових систем

Єдність Європейського Союзу поки не привела до повної однаковості правових систем його членів, у тому числі до єдиного типу судової системи. Слід зазначити, що протягом останніх десятиліть держави Європейського Союзу не зазнавали будь-яких важких потрясінь, здатних кардинально вплинути на планомірне й спокійне еволюціонування судових систем. Це дало можливість країнам ЄС при оптимізації роботи своїх судових органів урахувувати не тільки внутрішньодержавні потреби, а й потребу забезпечити можливість співробітництва судів різних країн між собою.

Спроби здійснити класифікацію судових систем країн світу або Європейського Союзу робилися і раніше. Зокрема, М. В. Ярова в рамках дисертаційного дослідження торкнулася питання типології судових систем європейських країн і як методологічну основу для визначення типів судових систем використала класичний поділ правових систем, характерний для наук теорії держави і права та порівняльного правознавства [34]. Це привело автора до виділення романського (Франція, Італія, Іспанія, Португалія, Бельгія), німецького (ФРН, Австрія), англійського (Англія й Уельс) і змішаного (Нідерланди, Данія, Норвегія, Швеція, Туреччина та ін.) типів судових систем.

У рамках більшості інших досліджень використовується приблизно така ж система класифікації судових систем зарубіжних країн, тип судової системи прив'язується до виду правової родини. У таких випадках дослідники намагаються знайти загальні риси судових систем країн однієї правової сім'ї, які підтвердили б можливість такої класифікації, і не звертається увага на відмінності в судовому устрої країн одного типу права [35].

Але іноді використовується й інша методика. Х. А. Рустамов і А. С. Безнасюк при виділенні загальних характеристик судоустрою зарубіжних країн аналізували не судові системи в цілому, а види судів. І відповідно наводять приклади різних варіантів функціонування загальних судів, спеціалізованих або різні варіанти реалізації принципу інстанційності [36], що не може характеризувати судову систему в цілому. Слід зазначити, що існують простіші способи визначення видів судових систем. Наприклад, Жак Зіллер країни Європи поділяє на дві категорії: країни з дуалізмом судових органів – Бельгія, Німеччина, Греція, Франція, Італія, Люксембург, Нідерланди, Португалія, та країни з єдністю судових органів – Данія, Іспанія, Ірландія та Велика Британія. При цьому слід уточнити, що в Німеччині не два, а п'ять різновидів судів (загальні, адміністративні, з питань праці, соціальні та податкові), не рахуючи конституційних судів, у Великій Британії існує велика кількість адміністративних трибуналів (*administrative tribunals* – квазісудові

органи), а в Іспанії – адміністративні суди інтегровані в єдину судову систему [37].

Більшість вітчизняних дослідників дотримуються аналогічної позиції. Зазначається, що побудова судової системи будь-якої країни залежить від безлічі факторів, таких як організація державної влади, адміністративно-територіальний устрій, тип правової сім'ї, історичні традиції. Але при цьому основним критерієм класифікації судових систем знову ж є вид правової сім'ї (і виділяється романо-германська й англо-саксонська судові моделі), а такі критерії, як спеціалізація судів та інстанційність, розглядаються як другорядні [38].

Можуть називатися й інші ознаки, характерні для сучасної судової системи: наявність органів конституційної юрисдикції, самостійної системи адміністративної юстиції, ступінь інтеграції прокуратури в систему органів судової влади, але без наділення їх статусом видоутворюючих [39].

На наш погляд, використання подібної методики є недостатнім. Використання як критерію класифікації судових систем видів правових систем не може відображати реальну ситуацію, оскільки судові системи у країнах однієї правової сім'ї можуть істотно відрізнитися між собою. Так, вони можуть мати і загальні риси, але загальні риси існують й у судових систем країн, що належать до різних правових сімей.

Наприклад, і Велика Британія, і США належать до країн загальної системи права, але їхні судові системи дуже відрізняються. Структура судоустрою Великої Британії визначається тим, що країна складається з Англії й Уельсу, Шотландії і Північної Ірландії і має три практично самостійні судові системи, які, проте, взаємозв'язані через Верховний суд Сполученого Королівства (UK Supreme Court), що є вищою судовою інстанцією стосовно судів Англії, Уельсу, Шотландії й Північної Ірландії, розташований на вершині всієї судової системи Сполученого Королівства та має повноваження переглядати деякі їхні рішення в порядку апеляції з питань права.

У свою чергу американські суди не становлять єдиної судової системи або державної структури і навіть відсутній сам термін «американська судова система». У кожному штаті США існує своя окрема судова система. Крім того, є загальнодержавна (федеральна) судова система. Ці судові системи існують паралельно [40], що обумовлює не лише відмінність судової системи США від судоустрою Великої Британії, а і її унікальність порівняно з усіма іншими країнами.

Можна показати істотні відмінності судових систем Німеччини й Австрії, які належать не просто до романо-германської системи права, а й навіть до романської її частини. Так, у першу чергу, структура судової системи Німеччини визначається наявністю п'яти судових гілок, які діють зовсім незалежно одна від одної. До них належать: загальні суди (здійснюють цивільну й кримінальну юрисдикції), адміністративні суди, суди по трудових спорах, фінансові суди й соціальні суди. Другою її характерною ознакою є той факт, що попри процесуальну єдність усі суди діляться на федеральні й суди земель, а судді значаться, відповідно, на федеральній службі або на службі земель.

Суди публічного права займають особливе положення в судоустрої країни, а їх діяльність регламентується окремими законами: «Про Адміністративний суд» [41] і «Про Конституційний суд» [42]. Є також арбітражні трибунали, але вони не входять до складу державної судової системи, оскільки вважаються не державними судами, а приватними судовими установами [43]. Таким чином, структурно судові системи Німеччини й Австрії значно відрізняються.

У таких країн, як Франція, Італія, Іспанія, Португалія, які належать до романської підсистеми романо-германської правової сім'ї, загальних рис набагато більше. Це пов'язано з історично сформованим впливом Франції на національні правові системи прилеглих країн. Але при цьому ідентичними їх назвати неможливо через наявні серйозні відмінності як за кількістю видів спеціалізованих судів, так і за кількістю рівнів судових систем.

Італійська судова система також представлена загальними судами, очолюваними Верховним апеляційним судом (Supreme Court of Appeal) і адміністративними судами. Адміністративна юстиція Італії практично повністю дублює за повноваженнями і завданням французьку, але має меншу кількість рівнів – лише два. До спеціалізованих судів належать військові суди, податкові суди (tax courts) і Рахункова палата з регіональними представництвами [44].

Іспанія, незважаючи на історичний вплив на її правову систему з боку Франції, також має індивідуальні особливості власної судової системи. Передусім це викликано специфікою адміністративно-територіального устрою країни, відповідно до якого й організовано судоустрій. Так, Іспанія не є федерацією, але її територія утворюється сімнадцятьма автономіями, кожна з яких ділиться на провінції й муніципалітети. Отже, судова система країни хоч й є єдиною, але автономність територій впливає на діяльність судів. Крім системи загальних судів і наявності деяких спеціалізованих судів, привертає увагу Національний суд Іспанії. За своїм значенням він схожий на органи політичної юстиції, характерні для Франції, – Високу палату правосуддя й Палату правосуддя. Але французькі аналоги мають тільки кримінальну юрисдикцію стосовно членів уряду й Президента Франції, а Національний суд Іспанії компетентний розглядати не тільки кримінальні, а й трудові та адміністративні спори, що мають загальнонаціональне значення.

Наведені приклади підтверджують неможливість використання видів правових сімей як єдиного критерію для класифікації судових систем. Навіть серед таких країн, як Франція, Італія, Іспанія й Португалія, національні правові системи яких дуже близькі й вийшли з однієї колиски, судоустрій має значні відмінності, особливо коли йдеться про види і компетенцію спеціалізованих судів.

Тому класифікація судових систем різних країн повинна проводитися за критеріями, які важливі для характеристики саме судової системи, а не держави в цілому. Звичайно, входження в ту або іншу правову сім'ю впливає

на ставлення до судової влади, статусу суддів, взаємовідносини судових органів з іншими державними органами і, до певної міри, на структуру судоустрою країни. Цей вплив подібний до впливу на структуру судової системи розміру території країни, кількості населення, історичних правових традицій суспільства, форм державного устрою й правління, входження до складу наддержавних утворень, рівня розвитку й добробуту суспільства, ступеня економічної самостійності й фінансової стабільності країни і навіть погодних умов і рельєфу місцевості. Усі названі фактори, у тому числі й належність до певної правової системи, впливають більшою або меншою мірою на структуру судової системи, формують її. Але кожний з них окремо не є визначальним, видоутворюючим. Тому їх використання як критерію не може привести до точної класифікації судових систем. Така класифікація буде значною мірою ймовірнісною, а значить і матиме погрішності, що робить її ненауковою.

Для точності класифікації необхідно використати перш за все такі ознаки і фактори, які характеризують не державу в цілому або суспільство, а саме судову систему як один з елементів державного устрою. Ознаки, що є специфічними, викликані особливостями об'єкта дослідження. І в нашому випадку йдеться про такі ознаки, як кількість рівнів судової системи, кількість судових інстанцій, ступінь використання спеціалізації судів, кількість вищих судових установ і порядок управління у сфері судової діяльності.

Що ж стосується класифікації судових систем, то в самому Європейському співтоваристві вкрай обережно ставляться до можливого їхнього поділу на різні типи або види. Так, Європейська комісія з ефективності правосуддя (CEPEJ) у рамках підготовки Доповіді 2006 р. про системи правосуддя країн Європи не змогла сформуванати загальну, безперечну, єдину класифікацію судових систем європейських країн і подала матеріал по країнах, розташовуючи їх за абеткою. Але при цьому було зазначено, що класифікація судових систем можлива за низкою критеріїв:

1) на основі характеристик судових систем із розподілом на країни континентального й загального права, країни перехідного періоду і країни зі старими судовими традиціями;

2) за географічним принципом з урахуванням розміру території й кількості населення;

3) за економічними критеріями з поділом на зони євро або поза межами євро [45].

Тому, виходячи із усього викладеного, ми не будемо робити спробу сформулювати найбільш «правильну» класифікацію судових систем країн ЄС. Викладений критичний аналіз класифікацій судових систем країн світу, запропонованих іншими вченими, а також позиція офіційних інститутів Європейського співтовариства з питань типології судових систем дають нам право сказати, що специфічні особливості судоустрою кожної країни не дозволяють виділити єдину, об'єктивну для будь-якої ситуації типологію судових систем. Тому для максимальної точності досліджень критерії класифікації повинні визначатися метою й завданнями такого дослідження.

У рамках цієї роботи критерієм для класифікації стане перебування в складі Європейського Союзу або ступінь близькості до входження до складу даного об'єднання держав.

Нині деякою мірою всі держави – члени Європейського Союзу можна поділити на два типи:

1) країни, що стояли у джерел створення ЄС, що мають сталі демократичні традиції й найбільший ступінь реалізації європейських стандартів у сфері судової влади, судоустрою й прав людини і громадянина на судовий захист;

2) країни, які порівняно нещодавно увійшли до складу ЄС і продовжують реформу власних судових систем.

Крім того, необхідно зазначити, що Європейський Союз співробітничав з великою кількістю сусідніх країн, що бажають увійти до його складу. І

країни, які найбільше наблизилися до правових стандартів, визначених ЄС, набувають офіційного статусу кандидата в члени ЄС.

Досвід таких країн також є вкрай важливим для України, тому вони утворюють третій тип країн. Відповідно до такої класифікації європейських держав їх судові системи поділятимуться на три типи залежно від ступеня реалізації демократичних і правових стандартів у сфері судоустрою, обов'язкових для членства в складі ЄС.

1. Судові системи держав, що дотримуються максимально високих демократичних стандартів, у тому числі й у сфері судоустрою (Франція, Німеччина, Англія та ін.). Їхній державний устрій є джерелом рецепції для багатьох сусідніх країн.

2. Судові системи держав, найбільш молодих членів Європейського Союзу, які в недалекому минулому мали потенціал, порівняний з українським, але більш ефективно його використали (Польща, Латвія, Литва, Естонія). Їх досвід можна адаптувати до українських реалій, виходячи зі схожості базових параметрів [46]. Ці країни, незважаючи на входження до складу ЄС, продовжують проводити судову реформу, і їхній позитивний досвід у цій сфері необхідно використати й Україні.

3. Судові системи країн – кандидатів у члени Європейського Союзу. До судоустрою цих країн є найбільші претензії з боку Європейського Союзу, і недосконалість їхніх судових систем і порядку судочинства є однією з основних перешкод до ухвалення рішення про їхнє входження до складу ЄС (Хорватія, Македонія, Туреччина). Тому Україні варто звернути увагу на строки і порядок реалізації європейських стандартів у сфері реформування судоустрою й у цих країнах, оскільки з ними ЄС співпрацює максимально тісно.

Отже, у першому розділі дипломної магістерської роботи досліджено теоретичні засади формування та функціонування системи публічного управління в органах судової влади. Діалектика розвитку судочинства та судової влади на теренах України свідчить, що судочинство у нашій державі

має багатовікову історію, початком якої є середина першого тисячоліття до нашої ери. Складовими елементами сучасної вітчизняної системи судочинства вважаємо сукупність усіх судів держави, наділених виключною компетенцією здійснювати правосуддя, заснованих на єдиних засадах організації і діяльності. Судову систему України складають суди загальної юрисдикції та Конституційний Суд України, який є єдиним органом конституційної юрисдикції. Аналіз зарубіжного досвіду формування та функціонування судових систем засвідчив, що європейські держави в наші дні мають різні історичні традиції функціонування судових органів. При цьому країни, які перебувають у складі Європейського Союзу, вимушені шукати компроміс у питанні розробки єдиної моделі судової системи, можливої в майбутньому для кожного члена ЄС.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕМЕНЕЦЬКОГО РАЙОННОГО СУДУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1 Загальна характеристика та дослідження організаційної структури управління публічної установи

Об'єктом дослідження представленої кваліфікаційної роботи магістра є Кременецький районний суд Тернопільської області. Ця установа є судом першої інстанції і розглядає справи, віднесені процесуальним законом до його підсудності.

Кременецький районний суд розглядає цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку, передбачених процесуальним законом.

Кременецький районний суд розглядає справи адміністративної юрисдикції (адміністративні справи). При цьому підсудність окремих категорій справ місцевим судам, а також порядок їх розгляду визначаються процесуальним законом.

Завданням Кременецького районного суду є організаційне забезпечення здійснення правосуддя в кримінальних, цивільних, адміністративних та інших судових справах, а також розгляд і вирішення звернень громадян на умовах і в порядку, передбаченому законодавством України.

Організаційну структуру управління досліджуваної публічної установи представлено на рисунку 2.1. Із приведеного рисунка бачимо, що станом на 1 серпня 2020 року у Кременецькому районному суді працювали 3 судді під керівництвом голови суду, 15 осіб на різних посадах державної служби, 5 осіб, що є працівниками патронатної служби судового органу, а також 2 працівники, що здійснюють функції з обслуговування та 2 робітники.

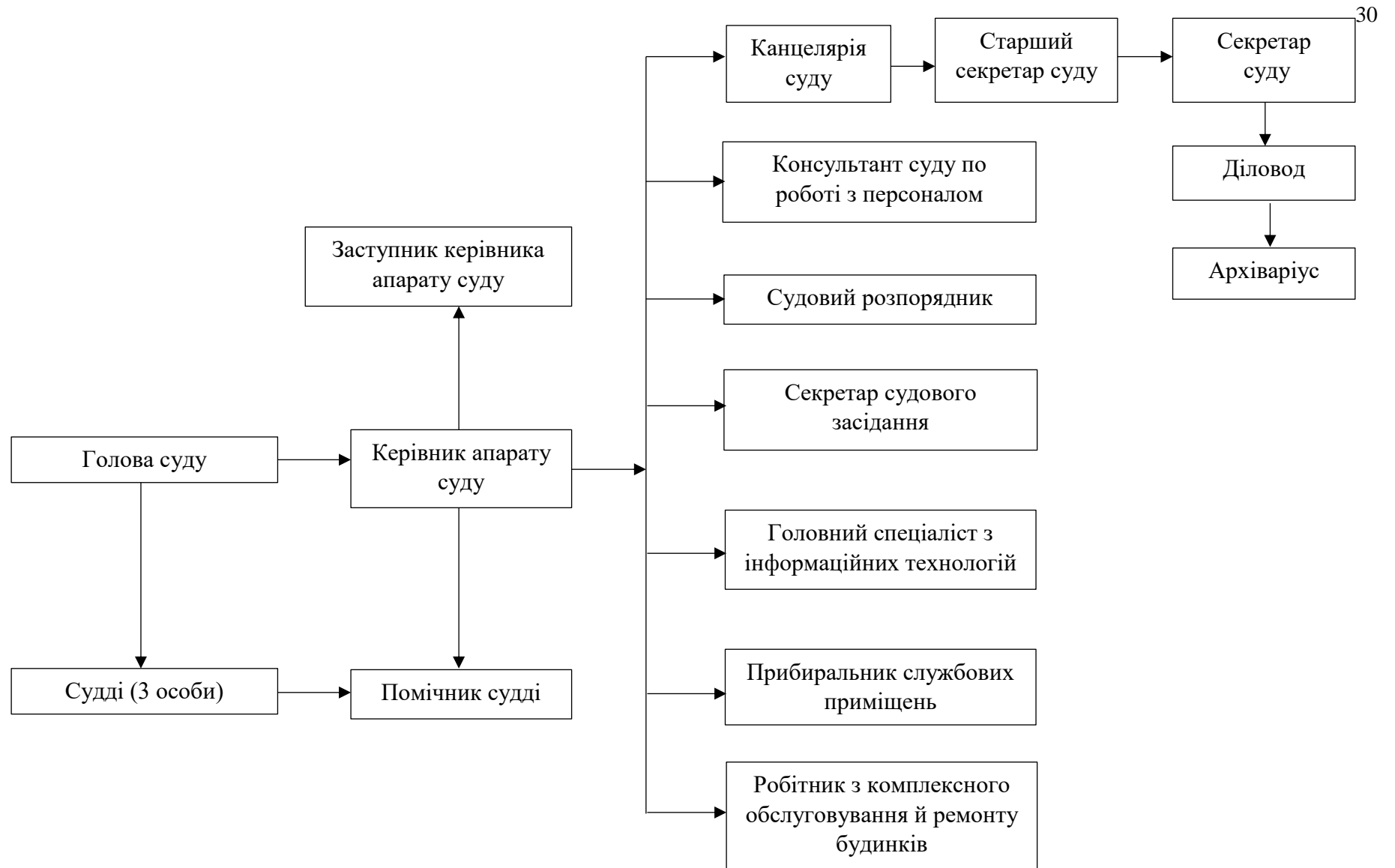

Рисунок 2.1 – Організаційна структура управління Кременецького районного суду Тернопільської області

Огляд даних про стан здійснення правосуддя Кременецьким районним судом Тернопільської області у динаміці 2018-2019 років представлено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні показники роботи Кременецького районного суду Тернопільської області, надходження справ та навантаження на суддів¹

Види документів	Роки		Відхилення	
	2018	2019	Абсолютне	Відносне, %
1	2	3	4	5
Кримінальних проваджень, клопотань, скарг усього в порядку КПК 2012 року	1473	1510	+37	+2,5
У тому числі Справ	325	363	+38	+11,7
Справи за клопотаннями слідчого чи прокурора	1029	1022	-7	-0,7
Справи за скаргами на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора під час досудового розслідування	24	22	-2	-8,3
Справи в порядку виконання судових рішень	72	79	+7	+9,7
Справи в порядку надання міжнародної правової допомоги	1	2	+1	+100
Справи за заявами про відвід під час досудового розслідування	22	22	0	0
Цивільних справ, клопотань, позовних заяв, заяв, скарг	1323	1250	-73	-5,5
У тому числі Справ позовного провадження	1018	936	-82	-8,1
Справ окремого провадження	80	83	+3	+3,75
Справ наказового провадження	119	168	+49	+41,2
Заяв по ново виявлених обставинах	1	1	0	0
Заяв про скасування судового наказу	0	0	0	0
Скарг на дії державних виконавців	3	7	+4	+133,3
Клопотань, подань заяв в порядку виконання судових рішень по цивільних справах	90	46	-44	-48,9
Заяви про перегляд заочного рішення	7	7	0	0
Виконання судових доручень	4	2	-2	-50
Заяви про забезпечення позову	1	0	-1	-100

¹ Дані отримано із аналітичних звітів про роботу Кременецького районного суду Тернопільської області у 2018-2019 роках.

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5
Справ, що надійшли в порядку кодексу адміністративного судочинства	75	45	-30	-40
Справ про адміністративні правопорушення	1162	1178	+16	+1,4
У тому числі, які стосуються порушення вимог Закону України «Про засади запобігання корупції»	12	36	+24	+200

Результати проведеного дослідження свідчать, що за 2019 рік до Кременецького районного суду Тернопільської області надійшли 3983 справи, що на 50 справ менше, ніж за попередній рік. У порівнянні з 2018 роком зросла кількість кримінальних проваджень, клопотань і скарг (на 37 справ, що склало 2,5%) та справ про адміністративні правопорушення (на 16 справ, що склало 1,4%). Поряд з цим можемо спостерігати зменшення кількості цивільних справ, клопотань та скарг (на 73 справи, що становило 5,5%), а також справ, що надійшли в порядку кодексу адміністративного судочинства (на 30 справ, що склало 40%). Змінилися також і показники середньомісячного навантаження суддів Кременецького районного суду, що відображено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Порівняльна динаміка показників середньомісячного навантаження суддів Кременецького районного суду у 2018 – 2019 роках

Кримінальні провадження, клопотання, заяви Кримінально-процесуального Кодексу 2012 року	Цивільні справи, заяви клопотання	Справи Кодексу адміністративного судочинства	Справ про адміністративні правопорушення	Усього
1	2	3	4	5
Середньомісячне надходження справ та матеріалів на одного суддю за штатним розписом Кременецького районного суду Тернопільської області у 2019 році				
25	21	1	19	66

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5
Середньомісячне надходження справ та матеріалів на одного суддю за штатним розписом Кременецького районного суду Тернопільської області у 2018 році				
25	22	1	19	67
Середньомісячне надходження справ та матеріалів на одного суддю за кількістю фактично працюючих суддів Кременецького районного суду Тернопільської області у 2019 році				
42	35	1	33	111
Середньомісячне надходження справ та матеріалів на одного суддю за кількістю фактично працюючих суддів Кременецького районного суду Тернопільської області у 2018 році				
41	37	2	32	112

Отже, можемо зазначити, що середньомісячне надходження справ та матеріалів на одного суддю за штатним розписом у 2019 році становило 66 справ, що майже відповідає аналогічному періоду минулого року (67 справ). За кількістю фактично працюючих суддів надходження справ та матеріалів на одного суддю у 2019 році становило 111 справ. За аналогічний період минулого року цей показник становив 112 справ. Така ситуація має місце у зв'язку з тим, що згідно штатного розпису у суді має працювати 5 суддів, а фактично працюючих – 3 судді. У цілому аналіз показав, що у 2019 році навантаження на суддів збільшилося.

2.2 Організація діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області щодо розгляду кримінальних справ (проваджень)

Упродовж 2019 року на розгляді Кременецького районного суду Тернопільської області перебувало 1510 справ і матеріалів кримінального судочинства, в тому числі 363 кримінальних проваджень. Із 363 справ – 9 кримінальних проваджень в 2019 році об'єднано, 9 кримінальних проваджень направлено поданням для визначення підсудності та 345 перебували на розгляді.

Протягом 2019 року закінчено провадження по 266 кримінальних провадженнях, із них: із винесенням вироку розглянуто 130 (з угодами про

примирення – 28 та угодами про визнання винуватості – 12) кримінальних проваджень, із закриттям провадження – 130, із застосуванням примусових заходів медичного характеру – 1; повернуто прокурору – 2. Із застосуванням примусових заходів виховного характеру в 2019 році справи не розглядалися. У 2019 році судом винесено один виправдувальний вирок щодо двох осіб. На залишку станом на початок 2020 року знаходиться 79 кримінальних проваджень, у тому числі призупинено провадження по 12 кримінальних провадженнях (у зв'язку із оголошенням розшуку обвинувачених).

У 2019 році у Кременецькому районному суді Тернопільської області перебувало на розгляді 2 заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами, 1 – розглянуто, та 1 – знаходиться на залишку станом на 01.01.2020 року.

Також у суді в 2019 році розглянуто 2 справи про надання міжнародної правової допомоги. Протягом 2019 року в суді на розгляді справ КПК 1960 року не перебувало.

Основними причинами відкладення розгляду кримінальних проваджень за 2019 рік є неприбуття обвинувачених (258 випадків) та неприбуття свідків, потерпілих (130 випадків). Судом виносилися ухвали про привід обвинуваченого – 52, з них невиконані – 26, привід свідків застосовувався 5 разів, невиконано – 4. У 16 випадках накладалося грошове стягнення на учасників судового процесу за неявку в судове засідання.

Щодо структури кримінальних справ (проваджень), що перебували на розгляді Кременецького районного суду Тернопільської області, то за 2019 рік переважали злочини проти життя та здоров'я – 120 проваджень, по яких було засуджено 14 осіб. Що стосується злочинів проти власності, то у 2019 році розглянуто 101 кримінальне провадження, по яких засуджено 65 осіб.

Також у провадженні Кременецького районного суду протягом 2019 року перебувало 24 кримінальних провадження щодо злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Стосовно осіб, які обвинувачувалися у

вчиненні даних злочинів, було винесено 9 обвинувальних вироків. У звітному періоді зареєстровано 23 злочини проти громадського порядку та моральності, за якими засуджено 13 осіб, 22 злочини у сфері обігу наркотичних засобів, за якими засуджено 8 осіб.

Протягом 2019 року у Кременецькому районному суді Тернопільської області на розгляді перебувало 16 кримінальних проваджень щодо 19 осіб, які не досягли 18 років. Із постановленням вироку розглянуто кримінальних проваджень щодо 7 неповнолітніх осіб, щодо 4 неповнолітніх осіб закрито кримінальне провадження, 1 кримінальне провадження щодо 2 осіб повернуто прокурору та 4 кримінальних проваджень на 6 неповнолітніх осіб знаходяться на залишку на кінець звітного періоду.

За 2019 рік у провадженні Кременецького районного суду не перебувало кримінальних проваджень стосовно осіб, яким інкриміновано вчинення злочинів у складі організованої групи. 7 кримінальних проваджень щодо 9 осіб розглядаються за вчинення особливо тяжких злочинів, 3 справи щодо 4 осіб розглянуті, на залишку на кінець звітного періоду перебували 4 справи щодо 5 осіб.

Протягом періоду, що аналізується, суд визнав потерпілими від злочинів 95 фізичних осіб. Основну частину становлять особи, яким завдано матеріальної та моральної шкоди – 59. Серед потерпілих – 5 осіб, що не досягли вісімнадцятирічного віку. Сума матеріальних збитків та моральної шкоди, установлених судами за вирокami, що набрали та не набрали законної сили за 2019 рік становить 289342 гривень, у тому числі фізичним особам – 277220 гривень.

Окрім того, у 2019 році Кременецьким районним судом Тернопільської області розглянуто:

- 79 справ у порядку виконання судових рішень;
- 1022 справи за клопотанням слідчого чи прокурора та інших осіб;
- 22 справи за скаргами на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора та інших осіб під час досудового розслідування;

- 22 справи за заявами про відвід під час досудового розслідування;
- 2 справи в порядку надання міжнародної правової допомоги;
- 1 справу за заявою про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

При проведенні огляду даних про стан здійснення правосуддя було звернено увагу і на склад засуджених. Так, за вироками, що набрали законної сили у 2019 році судом засуджено 134 осіб, що становить 50% від загальної кількості осіб, вироки (ухвали) по яких набрали законної сили (266 осіб), по 2 особах винесено виправдувальний вирок.

Переважаюча частина засуджених становлять засуджені працездатні особи, які на момент вчинення злочину не працювали та не навчались, їх кількість становить 95 осіб. У даному звітному періоді кількість засуджених, які на момент вчинення злочину були студенти навчальних закладів – 5 осіб, учнями шкіл – 2. 8 засуджених осіб вчинили злочини, будучи неповнолітніми.

Протягом періоду, що аналізується засуджено 22 жінок, що становить 16% від загальної кількості засуджених. Щодо 130 осіб судом закриті провадження у справах, це 49% від загальної кількості осіб, стосовно яких вироки (ухвали) набрали законної сили. Із них найбільшу питому вагу серед осіб, щодо яких закрито провадження у справі, складають ті особи, які звільнені від кримінальної відповідальності у зв'язку із відмовою прокурора або потерпілого, його представника від обвинувачення в кримінальному провадженні – 77 осіб.

Структура основних видів покарань за вироками, що набрали законної сили в 2019 році, є наступною (рис. 2.2):

- позбавлення волі – 10 осіб;
- обмеження волі – 1 особа;
- арешт – 6 осіб;
- громадські роботи – 6 осіб;
- штраф – 47 осіб;

- інші міри покарання – 1 особа;
- звільнення від покарання з випробуванням – 58 осіб;
- звільнення від покарання по амністії – 4 особи;
- звільнення від покарання з інших підстав – 1 особа.

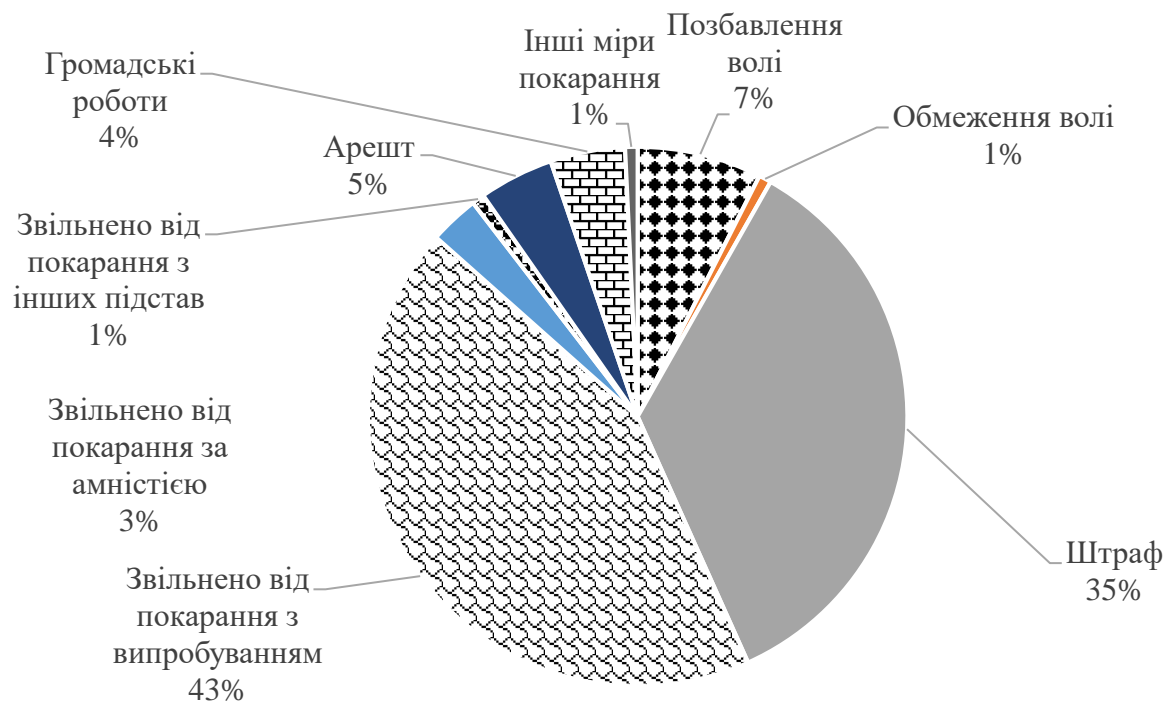

Рисунок 2.2 – Основні види покарань, призначені за вироками Кременецького районного суду Тернопільської області, що набрали законної сили у 2019 році²

Щодо додаткової міри покарання, то відносно 8 осіб застосовано позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, відносно 1 особи застосовано спеціальну конфіскацію.

Отже, результати проведених досліджень свідчать, що Кременецький районний суд Тернопільської області проводить активну судову діяльність

² Джерело даних: аналітичний звіт про роботу Кременецького районного суду Тернопільської області за 2019 рік.

щодо розгляду кримінальних проваджень, виносить вирoki та визначає форми справедливого покарання за вчинені злочини.

2.3 Дослідження особливостей розгляду Кременецьким районним судом адміністративних та цивільних справ

У 2019 році до Кременецького районного суду надійшло 45 позовних заяв в порядку Кодексу адміністративного судочинства, що на 40% менше у порівнянні із 2018 роком (75 позовних заяв). Із 45 позовних заяв, що знаходились на розгляді Кременецького районного суду, 38 заяв прийнято до провадження суду, 3 – повернуто особам, які їх подали, 4 – надіслано за підсудністю.

Усього в 2019 році закінчено провадженням 32 адміністративні справи, що на 48% менше, ніж у 2018 році (62). Із них 29 справ вирішено з прийняттям рішення, у тому числі 28 справи – із задоволенням позову, 2 – із залишенням заяви без розгляду, 1 – передано на розгляд інших судів. Залишок нерозглянутих адміністративних справ на кінець звітного періоду склав 6 справ.

Серед адміністративних справ, які прийняті до провадження суду, переважну частину становлять справи зі спорів з приводу забезпечення громадського порядку та безпеки, національної безпеки та оборони України – 31 справа, зокрема, щодо дорожнього руху, транспорту та перевезення пасажирів – 29 справ.

У 2019 році до Кременецького районного суду надійшло 1258 позовних заяви, заяви, скарги, клопотання, подання (табл. 2.3), що на 5% менше у порівнянні із 2018 роком (1323 позовних заяви, заяви, скарги, клопотання).

Так, у 2019 році на розгляді суду перебувало 1258 позовних заяв, заяв, скарг, клопотань, подань, серед яких 936 позовних заяви, 168 заяви про видачу судового наказу, 83 заяви окремого провадження, 46 клопотання, заяви в порядку виконання судових рішень в цивільних справах, 7 заяв про перегляд

заочного рішення, 1 заява про перегляд судового рішення за ново виявленими обставинами, 7 скарг на дії або бездіяльність державного виконавця, 2 судових доручення, 7 заяв про відвід суддів.

Таблиця 2.3 – Аналітичні дані щодо надходження до Кременецького районного суду Тернопільської області позовних заяв, заяв, скарг, клопотань, подань за 2019 рік³

Кількість позовних заяв, заяв, клопотань	У тому числі позовних заяв	У тому числі заяв окремого провадження	У тому числі заяв наказового провадження	Інші клопотання, заяви, скарги, подання	Відносне відхилення, % до 2018 року
1258	936	83	168	71	-5%

Із 936 позовних заяв, що знаходились на розгляді Кременецького районного суду – 872 заяви прийнято до провадження суду, стосовно 2 – вирішено питання про відмову у відкритті провадження, 18 – повернуто особам, які їх подали, в залишку станом на 01.01.2020 року знаходиться – 33 заяв, щодо яких судом не вирішено питання про відкриття провадження, 1 справу на протязі звітного періоду об'єднано, відносно 9 справ змінено підсудність до відкриття провадження.

Із загальної кількості розглянутих цивільних справ позовного провадження – 724, по 599 справах ухвалені рішення (із них по 193 справах ухвалено заочне рішення), із них – 563 із задоволенням позову (заяви), у 65 справах провадження закрито, ще 55 – залишено без розгляду, 5 – передано за підсудністю в інші суди. Залишок на кінець звітного періоду складає 148 справ позовного провадження.

Серед справ позовного провадження, які перебували на розгляді суду найбільшу частку становлять справи із сімейних правовідносин (376), спори, що виникають із договорів (127), спори про спадкове право (183). Із 83 заяв

³ Джерело даних: аналітичний звіт про роботу Кременецького районного суду Тернопільської області за 2019 рік.

окремого провадження, що знаходились на розгляді Кременецького районного суду – 76 заяви прийнято до провадження суду, стосовно 1 – вирішено питання про відмову у відкритті провадження, 3 – повернуто особам, які їх подали, відносно 3 – надіслано за підсудністю.

Із загальної кількості розглянутих у 2019 році цивільних справ окремого провадження (71), по 65 справах ухвалені рішення, з яких – 64 із задоволенням заяви. Окрім того 6 заяв залишено без розгляду. Залишок на кінець звітнього періоду складає 5 справ окремого провадження. Основну і найбільшу частину справ окремого провадження складають справи про встановлення фактів, що мають юридичне значення (31 справа).

У 2019 році до суду подано 168 заяв про видачу судового наказу, що на 41% більше показника аналогічного періоду 2018 року (119). Із 168 заяв наказового провадження, що знаходились на розгляді у Кременецькому районному суді Тернопільської області, 161 заяву розглянуто та по 147 видано судові накази, 12 – відмовлено у видачі. На залишку станом на 01.01.2020 року перебувало 7 заяв на видачу судових наказів. Розгляд цивільних справ та матеріалів позовного та окремого провадження Кременецьким районним судом у 2019 році відображено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Аналітичні дані про розгляд справ цивільного судочинства Кременецьким районним судом Тернопільської області у 2019 році⁴

Справи цивільного судочинства					
Знаходилось на розгляді справ		Розглянуто		Залишок	
позовного провадження	окремого провадження	позовного провадження	окремого провадження	позовного провадження	окремого провадження
872	76	724	71	148	5

Порівняльну структуру справ цивільного судочинства, що розглядалися Кременецьким районним судом Тернопільської області у динаміці 2018 – 2019 років відображено на рисунку 2.3.

⁴ Джерело даних: аналітичний звіт про роботу Кременецького районного суду Тернопільської області за 2019 рік.

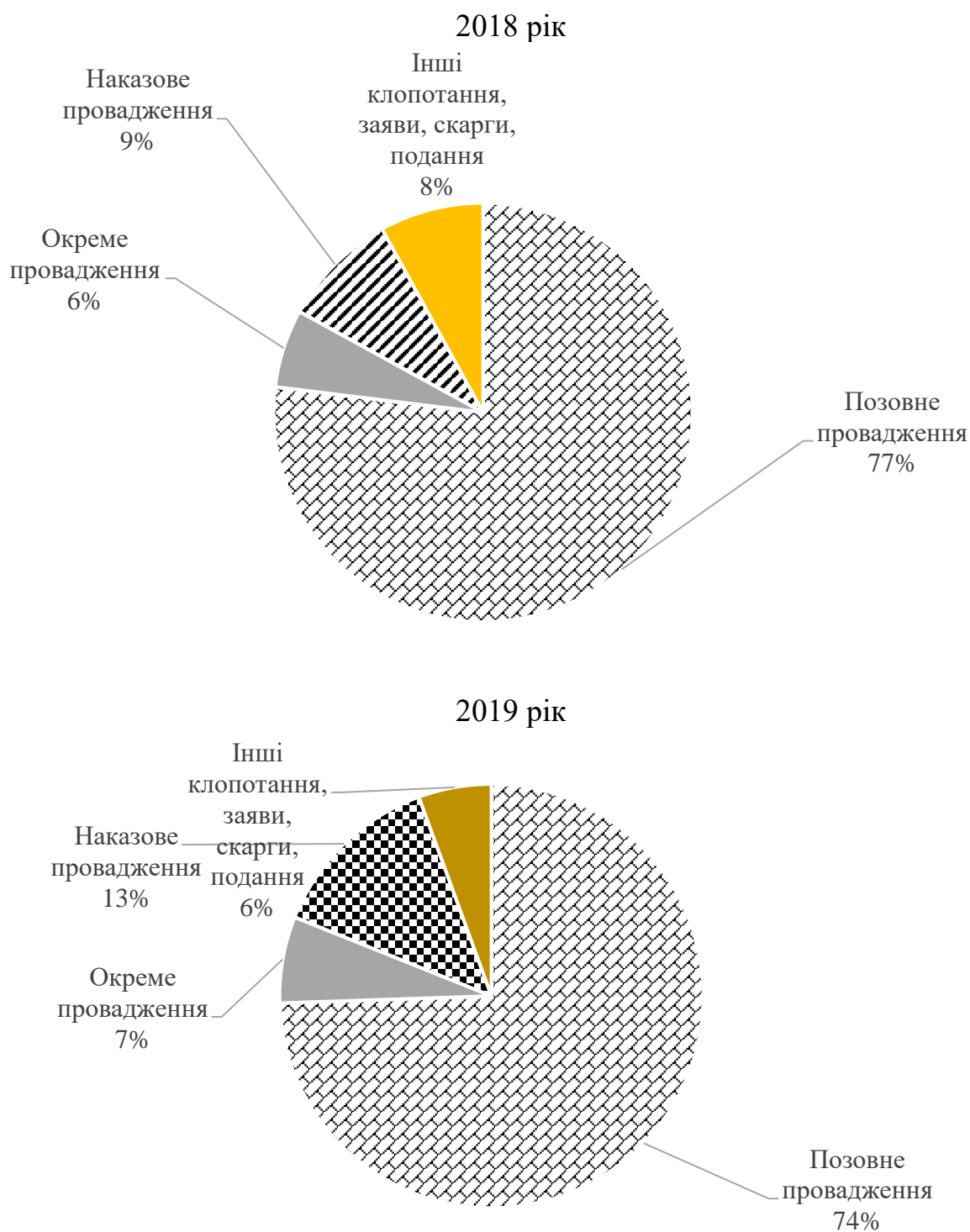

Рисунок 2.3 – Порівняльна структура справ цивільного судочинства, що розглядалися Кременецьким районним судом Тернопільської області у динаміці 2018 – 2019 років⁵

⁵ Джерело даних: аналітичні звіти про роботу Кременецького районного суду Тернопільської області за 2018-2019 роки.

Упродовж 2019 року на розгляді Кременецького районного суду перебувало 1184 справ про вчинення адміністративних правопорушень, що на 2% більше кількості відповідних справ, що розглядались у 2018 році (1162). 152 справи про адміністративні правопорушення у звітному періоді об'єднано.

159 протоколи про вчинення адміністративних стягнень повернуто відповідним органам, що їх склали, в тому числі у зв'язку з неналежним оформленням (що становить 13 % усіх матеріалів, які надійшли на розгляд). Протягом 2019 року судом розглянуто 851 справ із винесенням постанов про адміністративні правопорушення. На залишку на кінець 2019 року перебувало 16 справ про адміністративні правопорушення.

Усього за період, який аналізується, заходи впливу, передбачені ст.24-1 КУпАП застосовано до 50 осіб. Із загальної кількості осіб, щодо яких розглянуто справи про адміністративні правопорушення, стягнення накладено на 469 осіб, закрито провадження у 333 справах, зокрема у зв'язку із: звільненням від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення – 76; відсутністю події і складу адміністративного правопорушення – 114; закінченням строків накладення адміністративного стягнення – 142, по 1 справі матеріали повернуто прокурору.

Порівняльну структуру адміністративних стягнень, накладених Кременецьким районним судом Тернопільської області у 2018 – 2019 роках представлено на рис. 2.4.

Результати проведених досліджень свідчать, що у 2019 році штрафи було накладено на 410 осіб, громадські роботи застосовано до 6 осіб, адміністративний арешт застосовано до 13 осіб, суспільно корисні роботи, як покарання, виконували 13 осіб, попередження отримали 27 осіб.

Додатковими видами адміністративних стягнень, що застосовувалися до осіб, були конфіскація предметів, коштів (застосовувались до 3 осіб); позбавлення права керування транспортним засобом (застосовувались до 85 осіб).

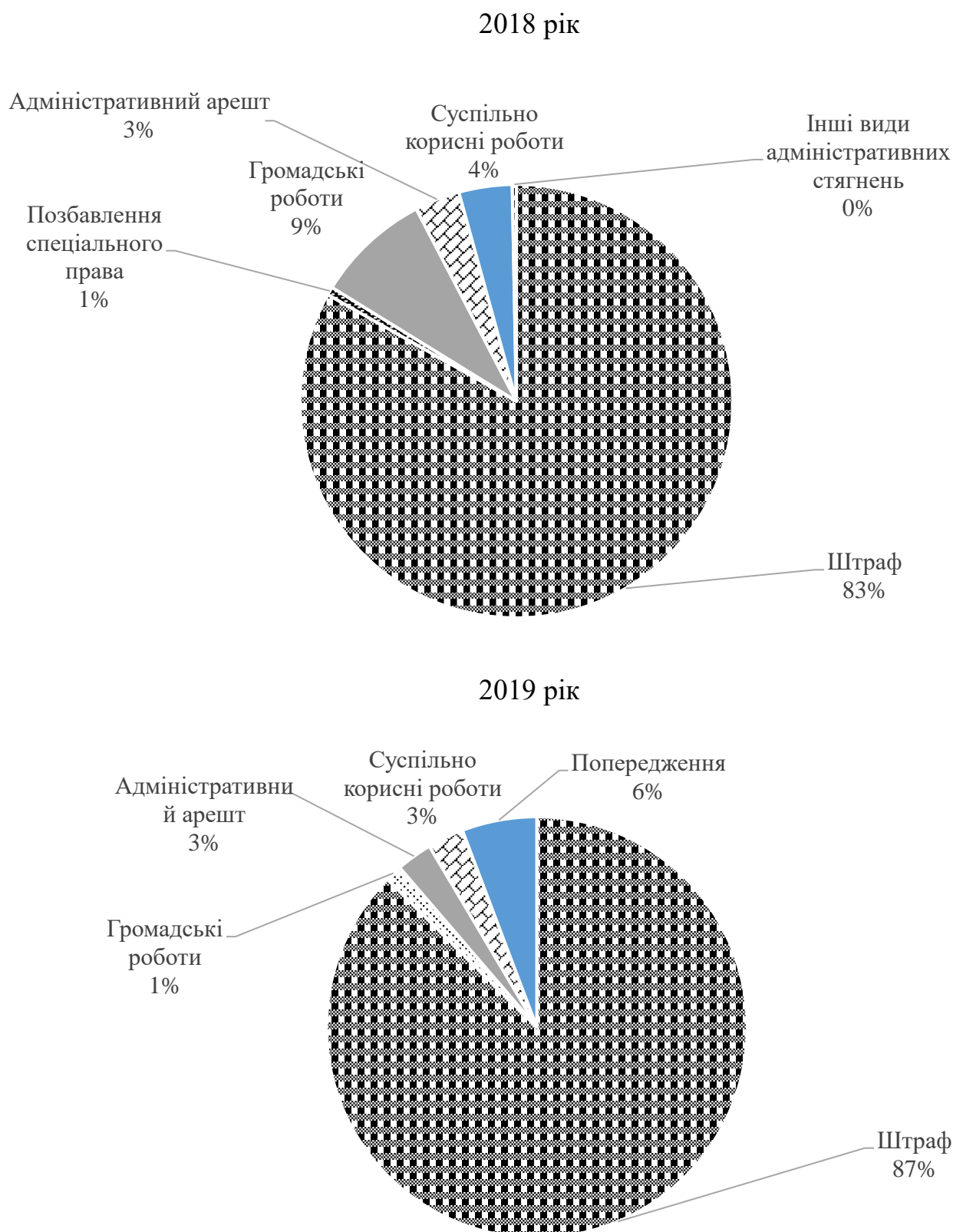

Рисунок 2.4 – Порівняльна структура адміністративних стягнень, накладених Кременецьким районним судом Тернопільської області у 2018 – 2019 роках⁶

⁶ Джерело даних: аналітичні звіти про роботу Кременецького районного суду Тернопільської області за 2018-2019 роки.

Сума накладеного Кременецьким районним судом Тернопільської області у звітному періоді штрафу склала 1370898 гривень, сплаченого добровільно – 350873 гривень. Об'єктом переважної більшості (19%) адміністративних проступків, що стали приводом для судового розгляду, було керування транспортними засобами особами, які перебувають у стані алкогольного сп'яніння. Крім того, 23% від усіх адміністративних справ, які перебували на розгляді, – це справи пов'язані із вчиненням насильства в сім'ї.

Також, у 2019 році у провадженні суду перебувало 36 справ про адміністративні корупційні правопорушення, про порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів та порушення вимог фінансового контролю.

2.4 Використання автоматизованої системи документообігу у діяльності досліджуваної публічної установи

У Кременецькому районному суді успішно діє автоматизована система документообігу суду та використовується комп'ютерна програма «Д-3», яка забезпечує:

- реєстрацію вхідної та вихідної кореспонденції, в тому числі судових справ, етапів їх руху;
- об'єктивний та неупереджений розподіл судових справ між суддями з додержанням принципів випадковості та в хронологічному порядку надходження судових справ, з урахуванням завантаженості кожного судді (збалансованого навантаження);
- визначення присяжних та народних засідателів для судового розгляду з числа осіб, які внесені до відповідних списків;
- надання фізичним та юридичним особам інформації про стан розгляду судових справ у випадках, встановлених законом;
- оприлюднення публічної судової інформації для розміщення на веб-сайтах судів веб-порталу «Судова влада України»;

- виготовлення та збереження оригіналів електронних документів Кременецького районного суду;
- централізоване зберігання оригіналів електронних документів суду та інших процесуальних документів, у тому числі оригіналів електронних судових рішень, виготовлених судом;
- підготовку та автоматичне формування статистичних даних, узагальнюючих, аналітичних показників, отриманих на підставі внесеної до автоматизованої системи інформації;
- видачу копій судових рішень, виконавчих документів на підставі наявних у автоматизованій системі даних;
- автоматичне надсилання засобами електронного зв'язку оригіналів електронних документів суду (в тому числі текстів судових повісток у вигляді SMS-повідомлень) учасникам судового процесу (провадження) за їх заявками;
- передачу судових справ до електронного архіву.

Зведений звіт щодо доставки SMS-повісток Кременецьким районним судом Тернопільської області протягом 2019 року та за перше півріччя 2020 року представлено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Зведений звіт щодо доставки SMS-повісток та SMS-повідомлень Кременецьким районним судом протягом 2019 року та за перше півріччя 2020 року⁷

Дата створення SMS-відправлення	Кількість SMS-повісток	Кількість SMS-повідомлень	Кількість доставлених SMS-повісток	Відсоток у загальній кількості	Кількість недоставлених SMS-повісток	Відсоток у загальній кількості
1	2	3	4	5	6	7
Із 1.01.2019 по 31.12.2019	910	4745	782	85,93	128	14,07

⁷ Джерело даних: зведені електронні звіти щодо доставки SMS-повісток протягом 2019 року та за перше півріччя 2020 року.

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6	7
Із 1.01.2020 по 30.06.2020	1174	5270	879	74,87	295	25,13
Абсолютне відхилення	264	525	97	-11,06	167	11,06
Відносне відхилення	29,01	11,06	12,40	-12,87	130,47	78,64

Результати проведеного аналізу свідчать, що система автоматизованого надсилання SMS-повідомлень та SMS-повісток діє досить ефективно. Так, за 2019 рік було надіслано 4745 SMS-повідомлень та 910 SMS-повісток. Питома вага недоставлених SMS-повісток становила 14,07% у загальній їх кількості. За перше півріччя 2020 року було надіслано 1174 SMS-повісток та 5270 SMS-повідомлень, що значно перевищує обсяги усього 2019 року. Це свідчить про зростання інтенсивності використання системи автоматизованого надсилання SMS-повідомлень та SMS-повісток Кременецьким районним судом. Деяко негативною тенденцією є зростання питомої ваги недоставлених SMS-повісток. На кінець першого півріччя вона становила 25,13% у загальній їх кількості.

За допомогою електронних засобів комунікації Кременецький районний суд Тернопільської області здійснює надсилання рішень по судових справах до Єдиного державного реєстру судових рішень (ЄДРСР). Аналітичні дані про надсилання судових рішень у 2019 році та у першому півріччі 2020 року представлено у таблицях 2.6, 2.7.

Із проведеного дослідження можемо зробити ряд висновків. Практично 100% справ, які було відправлено за аналізовані періоди, пройшли успішну реєстрацію в Єдиному державному реєстрі судових рішень. Також слід зазначити, що до ЄДРСР було відправлено усі рішення, що приймалися Кременецьким районним судом упродовж 2019-2020 років. Такі дані свідчать про ефективну роботу судової інстанції у контексті використання електронних комунікаційних засобів передачі інформації.

Таблиця 2.6 – Інформація щодо рішень, які відправлені до ЄДРСР Кременецьким районним судом Тернопільської області у 2019 році

Статус рішення	Кримінальні судові рішення				Цивільні судові рішення				Адміністративні судові рішення		Адміністративні правопорушення	Всього
	Вирок	Постанова	Ухвала	Всього	Рішення	Ухвала	Судовий наказ	Всього	Ухвала	Всього	Постанова	
Відправлені	130	6	2088	2224	828	1855	148	2831	70	70	1050	6175
Зареєстровані в ЄДРСР	130	6	2088	2224	828	1855	148	2831	70	70	1050	6175
Невідправлені	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом	130	6	2088	2224	828	1855	148	2831	70	70	1050	6175

Таблиця 2.7 – Інформація щодо рішень, які відправлені до ЄДРСР Кременецьким районним судом Тернопільської області у першому півріччі 2020 року

Статус рішення	Кримінальні судові рішення				Цивільні судові рішення				Адміністративні судові рішення		Адміністративні правопорушення	Всього
	Вирок	Постанова	Ухвала	Всього	Рішення	Ухвала	Судовий наказ	Всього	Ухвала	Всього	Постанова	
Відправлені	31	5	789	825	310	687	54	1051	30	30	475	2381
Зареєстровані в ЄДРСР	31	5	789	825	310	687	54	1051	30	30	475	2381
Невідправлені	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом	31	5	789	825	310	687	54	1051	30	30	475	2381

З метою ефективного функціонування автоматизованої системи Кременецький районний суд забезпечує:

- своєчасне внесення до автоматизованої системи достовірних даних (інформації про стан розгляду судової справи, оригіналів електронних судових рішень, відомостей про набрання судовим рішенням законної сили тощо) та направлення необхідних відомостей до Єдиного державного реєстру судових рішень;

- своєчасне надання (позбавлення) права доступу до автоматизованої системи її користувачам;

- захист інформації автоматизованої системи в суді;

- своєчасне надсилання засобами електронного зв'язку оригіналів електронних документів суду (в тому числі текстів судових повісток у вигляді SMS-повідомлень) учасникам судового процесу (провадження) за їх заявками;

- інформування адміністратора автоматизованої системи та Державної судової адміністрації України про проблеми, що виникають під час використання автоматизованої системи.

Користувачами комп'ютерної програми «Д-3» є судді Кременецького районного суду, помічники суддів, працівники апарату суду та технічний адміністратор. Автоматизована система забезпечує автоматизацію технологічних процесів обробки інформації у Кременецькому районному суді, а саме:

- реєстрацію та розподіл вхідної кореспонденції, реєстрацію вихідної кореспонденції, а також внутрішніх документів суду;

- розподіл судових справ між суддями (колегіями суддів), визначення запасного судді, слідчого судді, присяжних та народних засідателів;

- взяття на контроль та здійснення контролю за виконанням вхідних та внутрішніх документів суду, інформування голови суду, керівника апарату суду та особи, відповідальної за опрацювання документа, про закінчення строків його виконання;

- фіксування етапів проходження документів до їх передачі в електронний архів, а також передачі судових справ з однієї судової інстанції до іншої;
- реєстрацію процесуальних дій та документів у судовій справі;
- контроль за дотриманням процесуальних строків розгляду судової справи та інформування головуєчого судді (судді-доповідача), голови суду та секретаря судової палати про закінчення цих строків;
- використання електронного цифрового підпису для підписання оригіналу електронного документа суду;
- оперативний пошук судових справ та документів за їх реквізитами;
- індексацію документів та їх контекстний пошук;
- виготовлення та видачу копій судових рішень та виконавчих документів на підставі даних, що містяться в автоматизованій системі, в тому числі надсилання засобами електронного зв'язку оригіналів електронних судових рішень;
- зберігання текстів судових рішень та інших документів, створених у автоматизованій системі;
- відправку оригіналів електронних судових рішень до Єдиного державного реєстру судових рішень;
- надання в установленому законом порядку інформації про стан розгляду судових справ;
- підготовку та автоматичне формування статистичних даних, узагальнюючих, аналітичних показників, отриманих на підставі внесеної до автоматизованої системи інформації;
- формування звітності суду про стан здійснення судочинства;
- надсилання засобами електронного зв'язку оригіналів електронних документів суду (в тому числі текстів судових повісток у вигляді SMS-повідомлень);
- передачу судових справ до електронного архіву;

– надсилання оригіналів електронних документів суду до державних реєстрів та інформаційних систем інших державних органів і установ.

У Кременецькому районному суді Тернопільської області визначення судді або колегії суддів для розгляду конкретної справи відбувається повністю автоматизовано шляхом:

- автоматизованого розподілу судових справ під час реєстрації відповідної судової справи;
- пакетного автоматизованого розподілу судових справ після реєстрації певної кількості судових справ;
- розподілу судових справ шляхом передачі судової справи раніше визначеному у судовій справі судді;
- визначення складу суду з метою заміни судді (суддів);
- повторного автоматизованого розподілу судових справ.

Збори суддів Кременецького районного суду мають право визначати особливості автоматизованого розподілу судових справ. При цьому автоматизований розподіл судових справ здійснюється в автоматизованій системі за такими правилами:

- із загального списку суддів визначаються судді, які мають повноваження щодо розгляду судової справи на момент автоматизованого розподілу;
- для суддів, які мають повноваження щодо розгляду судової справи на момент автоматизованого розподілу, здійснюється розрахунок коефіцієнтів навантаження;
- із числа суддів, які мають повноваження щодо розгляду судової справи на момент автоматизованого розподілу з урахуванням визначених автоматизованою системою коефіцієнтів навантаження здійснюється визначення судді для розгляду конкретної судової справи за принципом випадковості.

У Кременецькому районному суді спеціалізація суддів з розгляду конкретних категорій судових справ не запроваджується. Зборами суддів Кременецького районного суду визначено коефіцієнти складності категорій судових справ (протокол зборів суддів від 08 травня 2015 року № 8). Зборами суддів визначено здійснювати розподіл судових справ між суддями з додержанням принципів випадковості в хронологічному порядку надходження судових справ одразу після реєстрації та заведення судових справ на протязі робочого дня. Розподіл судових справ, що розглядаються невідкладно здійснювати одразу після їх реєстрації (протокол зборів суддів від 08 травня 2015 року № 8).

Таким чином, результати проведеного аналізу дають змогу дійти висновку про ефективну роботу судової інстанції у контексті використання електронного документообігу та засобів електронного урядування. Така тенденція у розвитку Кременецького районного суду Тернопільської області свідчить про модернізацію досліджуваного судового органу, впровадження прогресивного європейського досвіду та підвищення ефективності судочинства.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ УСТАНОВИ

3.1 Проведення опитування щодо якості роботи Кременецького суду Тернопільської області

Підвищення ефективності роботи судової системи є одним із найважливіших завдань у процесі становлення демократичного суспільства в Україні. Адже довіра до суду формується через розуміння процесів судочинства та встановлення ефективних взаємовідносин із суспільством. Саме громадськість має оцінювати якість роботи судових органів для того, щоб можна було сформулювати об'єктивне бачення комплексних змін, що відбуваються сьогодні у судовій системі нашої країни.

Оцінювання якості надання судових послуг дасть змогу керівництву Кременецького районного суду вирішувати наступні завдання:

- формування бази адекватних та своєчасних інформаційних даних щодо поточної стану справ у судовому органі за основними характеристиками його діяльності;
- збір інформації для прийняття зважених стратегічних і тактичних рішень;
- визначення ключових стратегічних напрямків розвитку;
- обґрунтування пріоритетних напрямів змін роботи суду;
- моніторинг нововведень, оцінювання їх прийнятності суспільством;
- зважування відповідності окремих характеристик роботи судового органу та існуючих нормативних актів, стандартів, правил внутрішнього розпорядку.

Загалом якість діяльності Кременецького районного суду пропонуємо визначати як ступінь відповідності судового органу визначеним стандартам якості, продуктивності та ефективності. Підґрунтям таких стандартів є

очікування суспільства щодо рівня якості надання судових послуг (наприклад, повноти та доступності інформації, зручності й комфортності залів судових засідань тощо), а також встановлені законом нормативи роботи суду (наприклад, тривалість судових проваджень тощо).

Міжнародна спільнота демонструє приклади різноманітних підходів та методів, що використовуються до формулювання таких стандартів. Наприклад, у США ще з початку 80-х років на різних рівнях судової системи здійснювалося активне впровадження різних стандартів системи надання судових послуг.

Майже двадцять років схожі напрацювання мають місце в Європі, як на рівні міжурядових органів (перш за все, Ради Європи), так і на національному рівні окремих європейських країн. На сьогодні створений та активно функціонує Міжнародний Консорціум з Досконалості Суду, метою якого є об'єднання міжнародних зусиль задля формування системи цінностей, принципів, концепцій та інструментів, яку суди по всьому світові зможуть використовувати для оцінювання та покращення якості здійснення процесу судочинства. На сьогодні сформовано Міжнародні засади досконалості суду, які є зразковою методологією оцінювання судових процесів, спеціально створеною для використання судовими інституціями.

З метою формування комплексного уявлення про стан справ у Кременецькому районному суді пропонуємо здійснювати використання методичного інструментарію, який дозволить визначати якість діяльності досліджуваної судової інституції не лише на основі об'єктивної інформації (наприклад, судової статистики), а й шляхом використання індикаторів суб'єктивних оцінок судового розгляду особами, які є його безпосередніми учасниками.

Методика карток громадянського звітування, на нашу думку, є цілком відповідною системою оцінювання, тому її було використано для проведення опитування споживачів судових послуг Кременецького районного суду. Крім того, вона фактично є своєрідною формою громадського контролю за якістю

функціонування судової системи. Методика проведення зовнішнього оцінювання роботи судової установи на основі карток громадянського звітування (КГЗ) була розроблена та запропонована Проектом USAID «Україна: верховенство права» у 2008 році і вперше апробована громадськими організаціями у співпраці з пілотними судами. З жовтня 2011 року Проект USAID «Справедливе правосуддя» продовжував підтримувати використання цієї методології організаціями громадянського суспільства. Отже, на період 1 березня 2016 року опитування було проведено у 313 судах 20 регіонів України. За цією методикою оцінювання діяльності судового органу проводилося з точки зору користувача. Критеріями оцінювання були такі категорії як доступність суду, зручність та комфортність перебування у суді, повнота та ясність інформації, дотримання термінів судового розгляду, якість роботи працівників апарату суду, якість роботи судді.

Згідно із методологією карток громадянського звітування, якісні показники діяльності суду оцінюється з точки зору його відвідувача, споживача судових послуг. Враховуючи думку відвідувача Кременецького районного суду, ми відштовхувались від тієї гіпотези, що навіть якщо робота суду є ефективною за ключовими індикаторами, надана у суді послуга є стандартизованою, якість процесу надання судових послуг залишиться недостатньою, доки споживач послуг, як зовнішній оцінювач, є незадоволеним, а послуга не відповідає його потребам або очікуванням. Тому дослідження та врахування думки відвідувачів є важливою умовою отримання комплексного та об'єктивного уявлення про реальну результативність роботи Кременецького районного суду.

У проведеному дослідженні, згідно із методологією Проекту USAID «Справедливе правосуддя» ми використовували системний підхід. Суть цього підходу полягала в оцінюванні рівня якості роботи Кременецького районного суду одночасно за шістьма основними напрямками:

- доступність та досяжність судових послуг;
- рівень зручності та комфорту при перебування в суді;

- адекватність та вичерпність отриманої інформації;
- чітке дотримання термінів судового розгляду;
- якість та продуктивність діяльності працівників апарату суду;
- якість та продуктивність діяльності судді.

На підготовчому етапі нашого опитування було встановлено зв'язки з представниками Кременецького районного суду та проведено з ними ділові зустрічі, на яких їх було ознайомлено із методикою дослідження, окреслено низку важливих проблем у наданні судових послуг, обговорено основні аспекти взаємодії з громадянами, які приймають участь у судових слуханнях та персоналом Кременецького районного суду.

Із 1 червня по 31 серпня 2020 року нами було здійснено опитування 110 респондентів, що були відвідувачами Кременецького районного суду. Опитування здійснювалося у приміщенні досліджуваної судової установи шляхом індивідуального особистого інтерв'ю. У ході опитування нами було зафіксовано близько 38,4% відмов від інтерв'ю. Серед головних причин (рис. 3.1): небажання висловлювати свою думку незнайомій людині; відсутність вільного часу для проходження опитування;

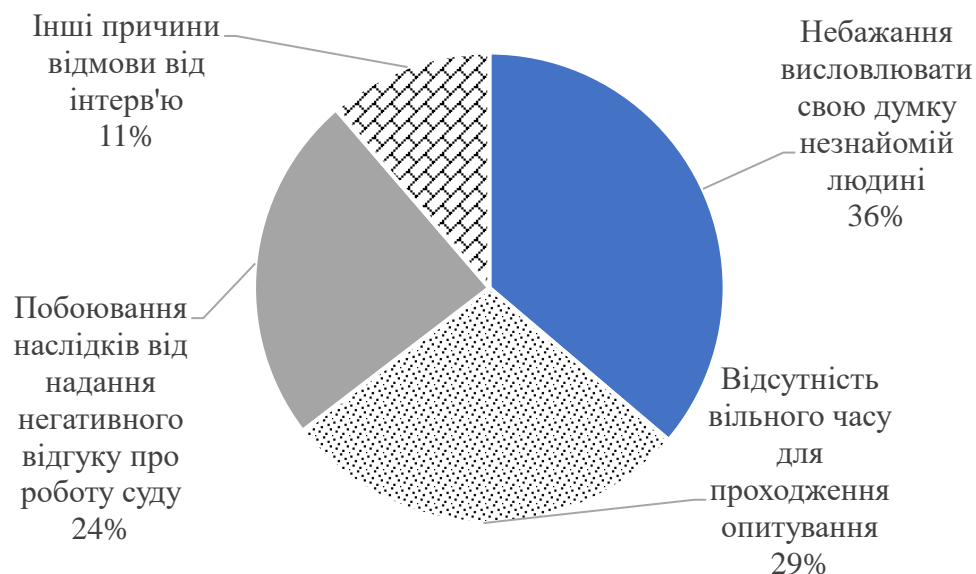

Рисунок 3.1 – Розподіл причин відмови від інтерв'ю відвідувачів Кременецького районного суду

Але в той же час слід зазначити, що велика частина опитаних віднеслася до інтерв'ю з цікавістю та відповідальністю. Це дало змогу сформувати наступні результати дослідження.

У будівлі Кременецького районного суду функціонує одна судова зала. Станом на 30 червня 2020 року штатним розписом досліджуваної судової установи передбачено 5 суддів. Фактично на цю дату в Кременецькому районному суді працювало 3 судді, очолювані головою суду. Кількість справ, що перебувала на розгляді станом на 30 червня, – 1747 справ.

Серед опитаних респондентів більшість становили чоловіки (62,1%). Велика частина респондентів мали базову вищу освіту (39,1%), менше отримали середню та неповну середню освіту (34,5%), а найменше – повну вищу освіту (26,4%). Із респондентів з повною вищою освітою лише 11,4% мали вищу юридичну освіту. Поділ респондентів за освітніми рівнями представлено на рис. 3.2.

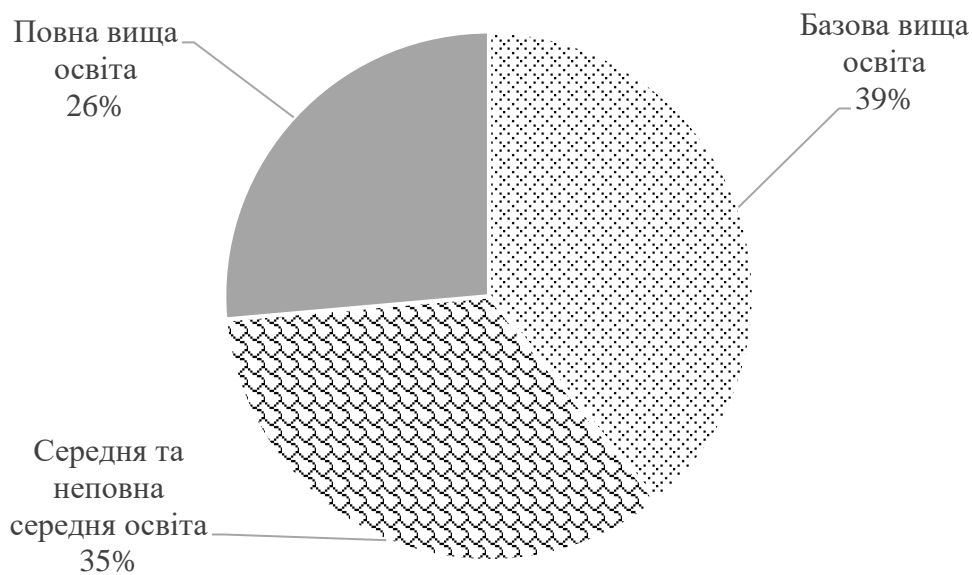

Рисунок 3.2 – Розподіл респондентів за освітніми ступенями

Із 110 опитаних відвідувачів Кременецького районного суду 52 осіб проживало у місті Кременець, 24 особи були мешканцями Кременецького району та 34 особи приїхали з інших міст і районів.

У розрізі вікових критеріїв споживачі судових послуг розподілились так: 44,2% – це відвідувачі віком 40-59 років; 32,6% – особи 26-39 років; 12,6% – молоді люди віком 18-25 років; 10,6% – пенсіонери (літні люди віком від 60 років). Щодо характеристик соціального статусу, то 78,3% опитаних вважали себе особами із середнім рівнем фінансового забезпечення, 18,3% – нижче середнього рівня достатку, 1,5% - заможними людьми, 1,9% – бідними.

91,3% респондентів у суді представляли власні інтереси, 8,7% - інтереси інших осіб, що були споживачами судових послуг. Для більшості опитаних (58,1%) даний судовий процес був першим у їхньому житті. Частина респондентів (33,2%) проходила 2-3 судовий процес. Порівняно мало із числа опитаних брали участь у судових процесах більше трьох разів (8,7%). Розподіл респондентів за представленням інтересів та кількістю проходжень судових процесів представлено на рисунку 3.3.

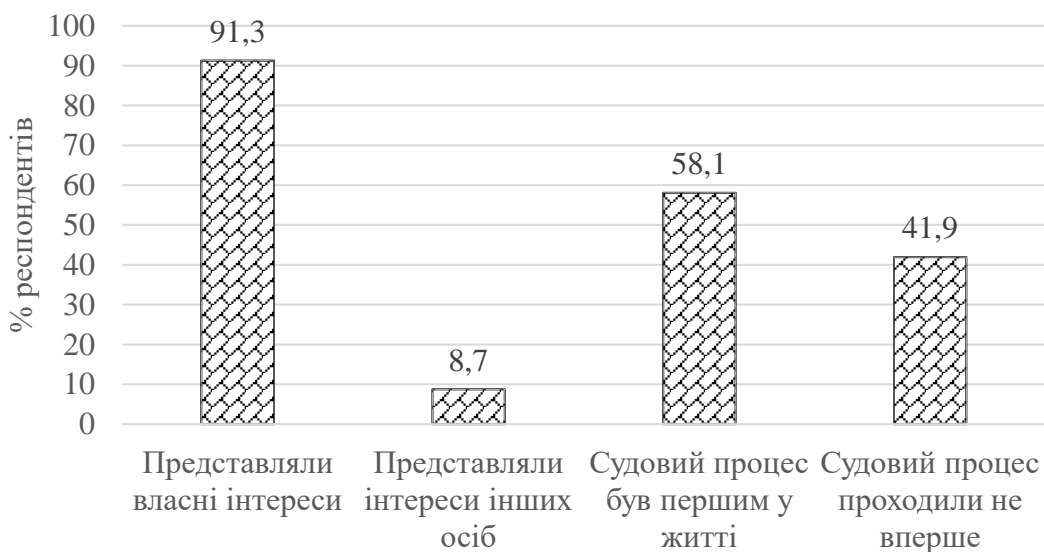

Рисунок 3.3 – Розподіл респондентів за представленням інтересів та кількістю судових засідань, у яких вони брали участь

Основна кількість відвідувачів Кременецького районного суду були учасниками цивільного судового процесу (75,4%). 11,1% відвідувачів досліджуваної судової установи були учасниками адміністративного процесу,

10,2% – учасниками адміністративного процесу, а 13,3% відвідувачів суду – відповідачами або позивачами у справах адміністративних правопорушень.

У більшості частини опитаних відвідувачів Кременецького районного суду справи лише чекали свого розгляду (52,3%). Розгляд справ тривав у 38,2% респондентів, а судові рішення було винесено у 9,5% респондентів.

Велика частка опитаних зазначили, що вони не є компетентними у процесах діяльності судової установи (31,2%), кожен четвертий (25%) респондент зауважив, що має достатньо інформації та знань про роботу Кременецького районного суду.

У понад половини респондентів (58,9%) розгляд справ ще не розпочато, у 34,9% опитаних справа знаходиться в процесі розгляду, і для 5,2% розгляд справи завершено (винесено рішення). Крім того, значна частина опитаних (39,7%) вважають себе зовсім або майже не обізнаними з роботою суду, ще 34,9% – загалом обізнаними, і 23,8% респондентів зауважили, що вони дуже добре орієнтуються у процедурі проходження судових процесів та процесі винесення судових рішень (рис. 3.4).

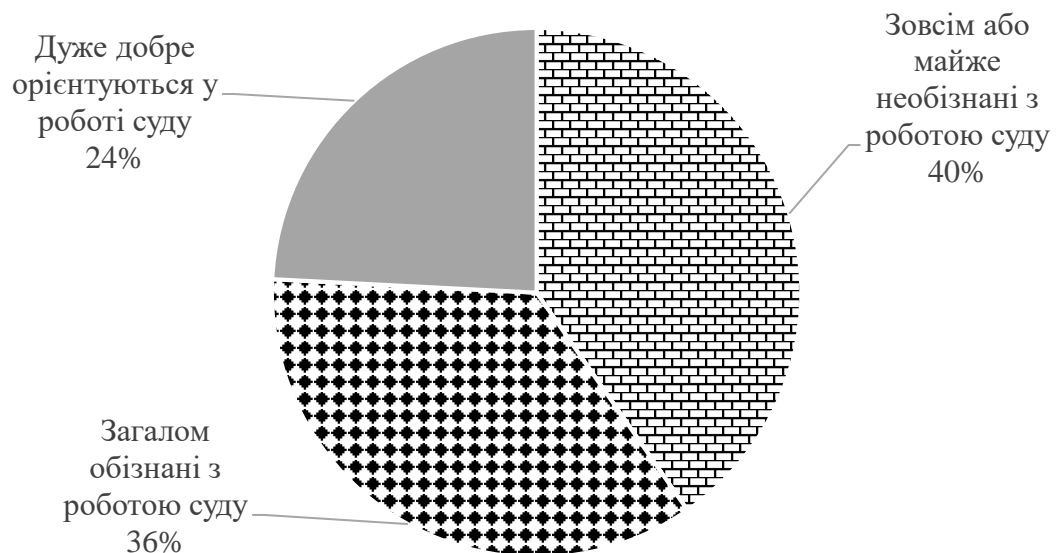

Рисунок 3.4 – Розподіл респондентів за обізнаністю у роботі Кременецького районного суду

Значна кількість респондентів поставили оцінки «відмінно» чи «добре», оцінюючи якість роботи досліджуваної судової установи (78,4%), на «задовільно» роботу Кременецького районного суду оцінили 18,3% відвідувачів. Поряд з цим, була частина респондентів, що оцінила роботу суду незадовільно (3,3%). Враховуючи відсоткове співвідношення отриманих відповідей, середньозважена оцінка Кременецького районного суду становить 4,14 бали. Усереднені результати оцінювання діяльності Кременецького районного суду за основними елементами якості наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Оцінки якості роботи Кременецького районного суду Тернопільської області за основними вимірами

Елементи (складові) якості	Кременецький районний суд Тернопільської області	Найвищі оцінки по судах Тернопільської області (за оцінюванням Проекту USAID «Справедливе правосуддя»)
Доступність судових послуг	4,1	4,4
Рівень зручності та комфорту при перебуванні в суді	4,3	4,7
Адекватність та вичерпність отриманої інформації	4,0	4,7
Чітке додержання термінів судового розгляду	3,9	4,9
Професійний рівень та якість діяльності працівників апарату суду	4,2	4,5
Професійний рівень та якість діяльності судді	4,3	4,8

Результати проведених досліджень свідчать, що в Кременецькому районному суді Тернопільської області наявний досить високий рівень зручності та комфорту для перебування відвідувачів, високий професійний рівень та якість діяльності працівників суду. Саме за цими показниками судова установа отримала найвищі бали. Проте, можемо спостерігати дещо нижчі

показники за такими критеріями оцінювання як чіткість додержання термінів судового розгляду, адекватність та вичерпність отриманої інформації, а також доступність судових послуг. Такий стан речей свідчить про потребу в удосконаленні комунікативної діяльності Кременецького районного суду.

Також відвідувачі суду вказували на ряд проблемних моментів, пов'язаних із недостатньою облаштованістю приміщення суду для пересування людей з обмеженими можливостями, дещо незручним транспортним сполученням та розташуванням самої будівлі суду (її складно знайти серед інших будівель). Респонденти суду вказували на фінансову неспроможність щодо оплати послуг адвоката або юридичного консультанта. І хоча така практика є досить поширеною в європейських країнах, в Україні пересічний користувач судових послуг, на жаль, у більшості випадків не може цього собі дозволити.

Відвідувачі Кременецького районного суду зазначали про окремі проблемні моменти, пов'язані із часовими термінами судових слухань (в основному, їх перенесенням), складністю знаходження окремих кабінетів в установі суду, несвоєчасністю початку судових засідань (відтермінування початку засідання від декількох хвилин до години часу), недостатністю облаштованих місць для очікування чи оформлення судових документів, досить високим рівнем бюрократичності судового процесу.

На рисунку 3.5 представлено бальну оцінку Кременецького районного суду у вигляді пелюсткової діаграми. Максимальні бали цієї діаграми – це найвищі результати оцінювання, отримані судовими установами Тернопільської області за результатами оцінювання Проекту USAID «Справедливе правосуддя».

Респонденти також мали змогу зазначати власні зауваження та пропозиції на окремих полях анкети. Серед цих зауважень були такі:

- потреба у ремонті приміщень суду, оснащенні більш сучасною технікою та меблями;
- збільшення кількості судових залів та залів засідань;

- покращення комунікації між працівниками судової установи та відвідувачами;
- проведення більш комплексної роз'яснювальної роботи серед відвідувачів суду;
- підвищення рівня інформативності стендів, що розміщені в коридорах судової установи;
- збільшення прозорості роботи судового органу.

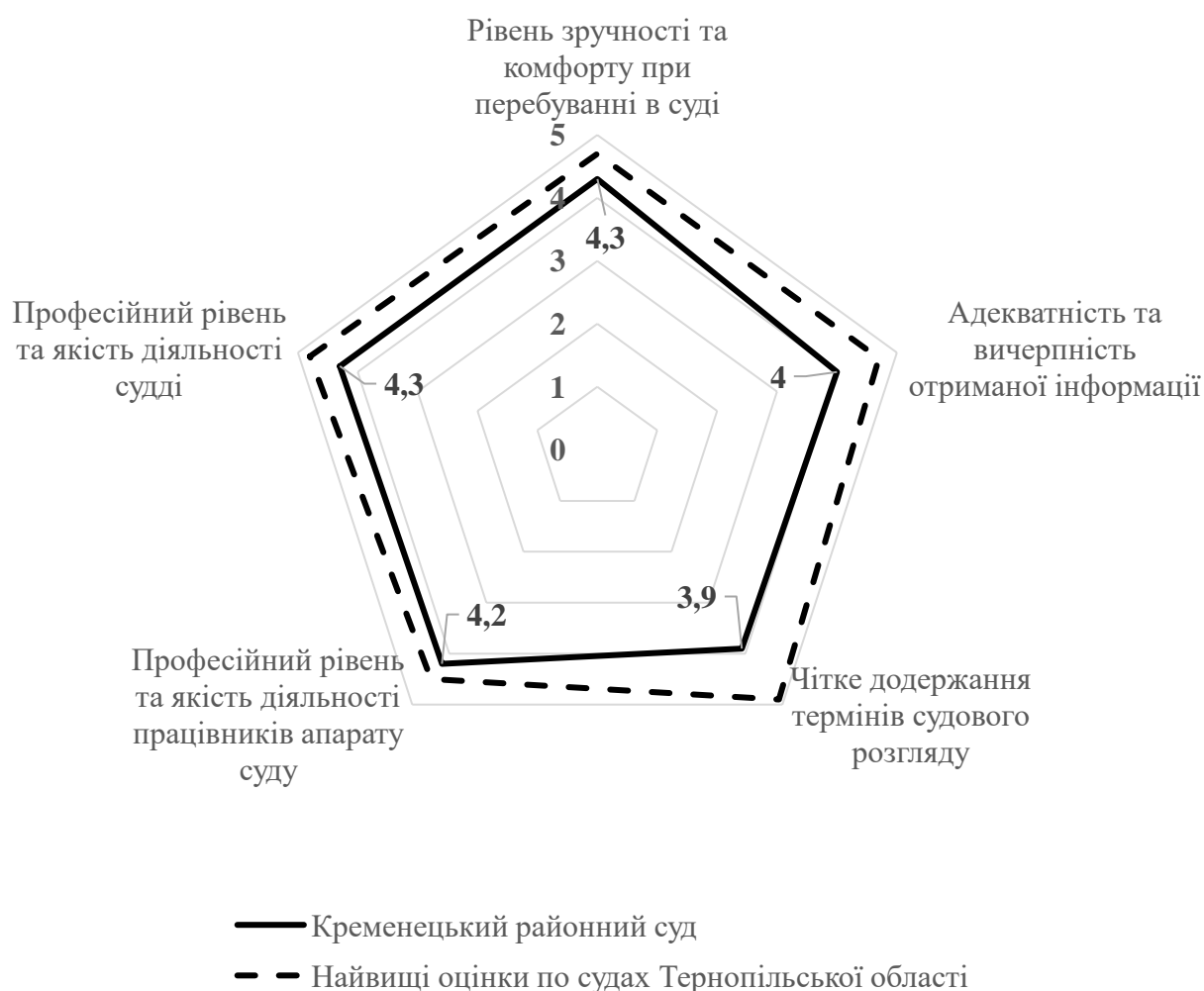

Рисунок 3.5 – Схематичне відображення значення критеріїв оцінювання роботи Кременецького районного суду Тернопільської області за основними індикаторами (результати оцінювання за 5-бальною шкалою)

За результатами проведеного опитування учасників судового процесу було проведено засідання із суддями та працівниками суду, на якому було сформовано низку рекомендацій для підвищення ефективності роботи Кременецького районного суду:

- Покращити умови доступу до суду для осіб з обмеженими можливостями, зокрема, встановити пандус при вході в приміщення.

- З метою підвищення рівня доступності суду для соціально вразливих верств населення потрібно ініціювати створення безкоштовного консультаційного центру із потенційним залученням до його роботи адвокатів, профільних громадських організацій, волонтерів та старшокурсників студентів-правовиків (у формі проходження практики чи роботи виїзних юридичних клінік).

- Звернутись до органів місцевого самоврядування та органів внутрішніх справ з клопотанням про встановлення дорожнього знаку - вказівника з назвою суду та його адресою. Виготовити та встановити інформаційні покажчики щодо розташування будівлі суду поруч із зупинками прилеглих транспортних маршрутів та на підходах до суду. Розмістити на електронній сторінці в мережі Інтернет схему доїзду до приміщення Кременецького районного суду Тернопільської області.

- Зробити ремонт приміщення, забезпечити оптимальний режим освітлення приміщення суду та передбачити достатню кількість зручних місць для очікування і столів для оформлення документів.

- На кожному поверсі суду повісити таблички-вказівники і схеми розташування кабінетів, залів судових засідань, побутових приміщень (туалетів).

- При формуванні графіків розгляду справ за можливістю закладати запас часу з метою запобігання затримок початку судового засідання. Заздалегідь повідомляти осіб про перенесення судового засідання у справі, якщо, наприклад, останнє не відбудеться з причин, що залежать від судді.

– Провести аналіз дотримання суддями процесуальних термінів судового розгляду та причин затримки/перенесення судових засідань. Рекомендувати працівникам апарату суду більше уваги приділяти спілкуванню з клієнтами, зокрема, роз'ясненню причин затримки / перенесення слухань по справі.

3.2 Пропозиції щодо формування комунікативної стратегії Кременецького районного суду Тернопільської області

Довіра до суду як до інституції влади в державі – це довіра не лише до голови суду чи навіть до суддів, а до всіх його суб'єктів і, безумовно, – довіра до виконання покладених на нього функцій. Численність факторів, які впливають на взаємозв'язок Кременецького районного суду з його аудиторіями, – ефективність комунікації – пояснює необхідність у виробленні спеціальної стратегії, якої мають дотримуватися усі, хто в той чи інший спосіб передає цільовій аудиторії асоційовані з судом повідомлення.

Процес розробки комунікаційної стратегії Кременецького районного суду нерозривно пов'язаний з організаційним менеджментом і плануванням її діяльності. Оскільки у даному випадку комунікації є похідними від основної діяльності, надзвичайно важливо впроваджувати сучасні стандарти управління в роботі Кременецького районного суду (як суддівського корпусу, так і апарату суду). Комунікаційні цілі й завдання формуються з огляду на управлінські пріоритети діяльності суду як установи. Відповідно до поставлених цілей визначаються пріоритетні цільові аудиторії та мають формуватися ключові повідомлення.

На сьогодні Кременецький районний суд не має розробленої комунікативної стратегії. Ми пропонуємо сформуванню такого документу, оскільки саме він дасть змогу зрозуміти перспективи розвитку в сфері комунікацій на довгостроковий період.

Першим кроком до формування комунікаційної стратегії є комунікаційний план, який зручно подати у вигляді двох таблиць. У першій вказати цільові аудиторії, вибрані Кременецьким районним судом для комунікації, комунікаційні цілі, назву кампанії (ій) щодо цієї аудиторії, зміст ключового повідомлення, канали комунікації та основних комунікаторів (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Приклад визначення комунікаційних пріоритетів діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області

Цільова аудиторія	Комунікаційна ціль	Комунікаційна кампанія	Ключове повідомлення	Канали комунікації	Особа комунікатора
Молодь м. Кременець	Донести інформацію про можливість стажування молоді в апараті суду	Виготовлення інформаційних буклетів, повідомлення в засобах масової інформації	Робота в суді є цікавою та престижною. Долучайтесь!	Розповсюдження роздаткових матеріалів, поширення рекламних та інформаційних роликів	Прес-секретар суду

Друга таблиця – звичайна форма планування будь-якого проекту. В нашому випадку – конкретної комунікаційної кампанії Кременецького районного суду (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Приклад комунікаційної кампанії Кременецького районного суду Тернопільської області

Комунікаційна кампанія	Завдання	Відповідальні особи	Партнери	Терміни
Обмін інформацією щодо справ, які викликають суспільний інтерес (резонансних)	Налагодити систему комунікацій із ЗМІ, надати адекватне висвітлення резонансних справ	Прес-секретар	Регіональні ЗМІ, Інтернет-видання	До 1 лютого 2021 року

На нашу думку, варто включити у такі цільові аудиторії й усі заплановані комунікаційні кампанії. Тоді Кременецький районний суд

отримає карту своєї комунікаційної активності на найближчу перспективу і матимете змогу зі спонтанної діяльності перейти до планованої та системної роботи.

Разом з тим однією з найвідоміших і водночас найпростіших систем планування та реалізації комунікаційних проектів є система RACE (рис. 3.6).

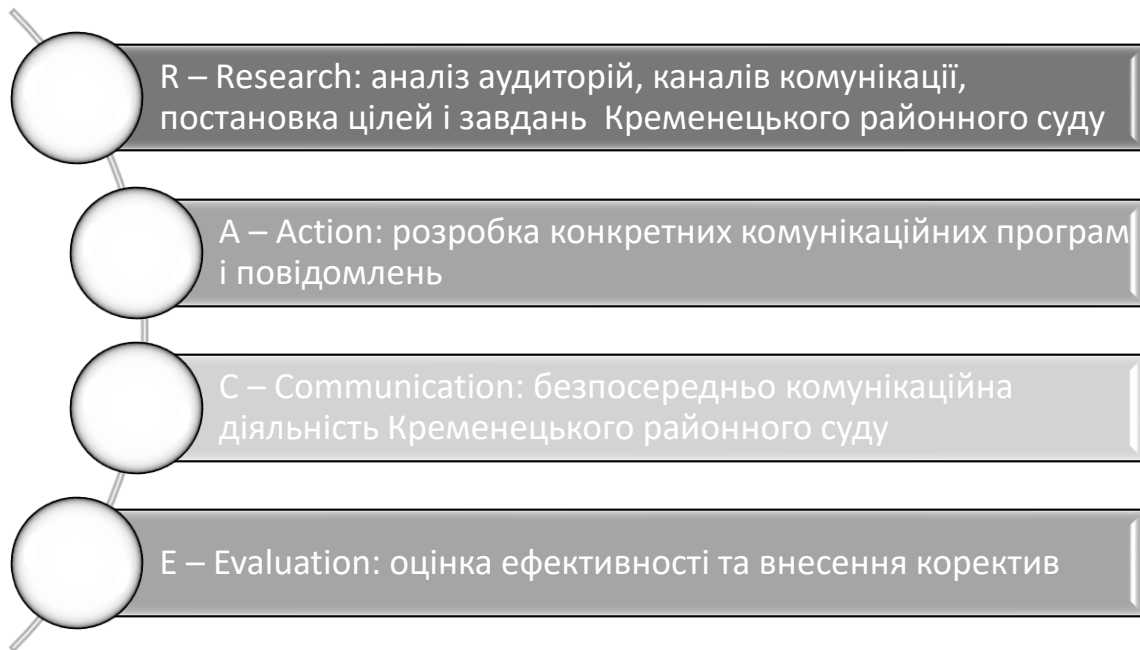

Рисунок 3.6 – Схематичне представлення використання системи RACE у процесі планування та реалізації комунікаційних проектів Кременецького районного суду

Абревіатура утворена із перших літер слів англійською: R – Research (дослідження: аналіз аудиторій, каналів комунікації, постановка цілей і завдань), A – Action (дія: розробка конкретних комунікаційних програм і повідомлень), C – Communication (спілкування: безпосередньо комунікаційна діяльність), E – Evaluation (оцінка: оцінка ефективності та внесення коректив).

Дослідження (Research). Проведення досліджень – перший і надзвичайно важливий етап розробки комунікаційної стратегії Кременецького районного суду. У результаті досліджень визначаються комунікаційні цілі, які впливають на подальшу стратегію комунікацій суду, а також базові показники

ефективності, з якими буде порівнюватися стан комунікацій після реалізації комунікаційних програм (кампаній).

Дія (Action). На цьому етапі розробляються концепції конкретних комунікаційних кампаній (проектів/програм), їх завдання та плани реалізації. Визначаються відповідальні за їх впровадження на наступному етапі, а також критерії оцінки цих програм. Іншими словами, складається комунікаційний план.

Комунікація (Communication). Комунікація – етап впровадження запланованих комунікаційних програм Кременецького районного суду в життя. Зазвичай на цьому етапі потрібен оперативний координатор, який слідкуватиме за ефективною реалізацією комунікаційної діяльності. Протягом комунікаційного етапу все, що відбувається навколо, порівнюється із планом і оцінюється на відповідність загальним цілям комунікації, цінностям цільових аудиторій – в оперативному режимі. У разі необхідності у план вносяться зміни.

Оцінка ефективності (Evaluation). Якщо оперативна оцінка відповідності комунікацій запланованій стратегії здійснюється на попередньому етапі, ґрунтовний аналіз ефективності комунікації доцільно проводити після проходження певних етапів кампанії, наприкінці реалізації комунікаційних програм або під час криз. На цьому етапі оцінюється ефективність досягнення запланованих комунікаційних завдань і цілей, аналізуються зміни, що відбулися внаслідок налагодження комунікації, у разі необхідності вносяться корективи у комунікаційну стратегію і розробляються рекомендації на майбутнє.

Розробляти комунікаційну стратегію Кременецького районного суду повинні три категорії осіб: ті, від кого залежить забезпечення майбутньої комунікації ресурсами (як матеріальними, так і нематеріальними), – керівник досліджуваної судової інституції; ті, хто буде впроваджувати комунікаційну діяльність, – керівництво, спеціалісти зі зв'язків із громадськістю Кременецького районного суду; і нарешті – бажано сторонні експерти з

комунікацій, які не належать до суду, а тому можуть об'єктивно і фахово оцінити стан справ і перспективи. Надзвичайно важливо, щоб основні ідеї комунікаційної стратегії були донесені до всіх працівників Кременецького районного суду, оскільки, всі вони, свідомо чи ні, виступають носіями і, відповідно, – передавачами інформації про суд до його цільових аудиторій. Від розуміння необхідності залучення означених осіб до вироблення та впровадження комунікаційної стратегії залежить її успішність.

Дослідницький етап передбачає отримання відповіді на питання «Для чого спілкуватися?» «З ким спілкуватися?», «Як спілкуватися?». Він передбачає визначення і аналіз цільових аудиторій, їх стосунку до Кременецького районного суду чи конкретного судового процесу. На етапі дослідження визначається характер комунікаційних джерел (каналів), яким довіряє аудиторія і через які можна скерувати до неї необхідне повідомлення, проводиться комунікаційний аудит. Результатом дослідницького етапу мають стати сформульовані цілі комунікації, стратегічні комунікаційні повідомлення і критерії оцінки досягнення комунікаційних цілей Кременецького районного суду.

Важливим етапом проведення комунікаційних досліджень є кількісний та якісний аналіз медіа (друковані та електронні засоби масової інформації, соціальні мережі, блоги тощо). Суть його полягає у визначенні медійних засобів, які є джерелом інформації для цільової аудиторії Кременецького районного суду, кількісному та якісному аналізу матеріалів, які оприлюднюють ці медіа. Базовим кількісним показником є кількість опублікованих матеріалів, типовим якісним показником – їх тональність.

Першим кроком є визначення і структурування медіа, які планується аналізувати. Основний критерій – рівень довіри цільової аудиторії до того чи іншого медіа та відповідність комунікаційним цілям Кременецького районного суду. Наприклад, якщо потрібно буде визначити ступінь компетентності журналістів провідних національних ЗМІ у висвітленні інформації про суд, до вибірки ресурсів слід включити національні друковані

й електронні ЗМІ. Якщо ж стоїть завдання оцінки відгуків інтернет-спільноти про суд, до вибірки доцільно включити форуми, блоги та соціальні мережі.

Структурувати джерела можна за видом (газети, ТБ, радіо, інтернет-ЗМІ, соціальні медіа), тематикою (соціально-політичні, ділові, спеціалізовані (юридичні, економічні, розважальні тощо), накладом (масовість аудиторії), регіоном тощо. Структурований перелік медіа зазвичай називають медіа-картою. Коли готова карта медіа, слід визначити, чи потрібен ретроспективний моніторинг (за минулі місяці/роки) або моніторинг актуальних публікацій, з якою частотою здійснювати такий моніторинг медіа – раз на день, тиждень, місяць чи в режимі реального часу.

Найпростішим видом медіа-аналітики для Кременецького районного суду є медіа-кліпінг. Він полягає у моніторингу медіа на предмет згадування певних тем (ключових слів). Основний інформаційний продукт прес-кліпінгу – медіа дайджест – вибрані публікації за певний період часу. Медіа-кліпінг зазвичай здійснюється постійно для оперативного реагування на інформацію, яка з'являється в медіа. Приклад сформованої автором дослідження медіа-карти для Кременецького районного суду представлено у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Фрагмент медіа-карти ЗМІ Тернопільської області для Кременецького районного суду (предмет – висвітлення резонансних судових справ)

№ з/п	Назва ЗМІ	Наклад (карта покриття, відвідуваність)	ПІБ журналіста, який працює в темі висвітлення резонансних судових справ	Готовність до співпраці
1	2	3	4	5
1	Газета «Нова Ера»	27 000 прим.	Стухляк Роман Адамович	Готові до співпраці.
2	Тернопільська телекомпанія «TV-4»	Покриває всю область	Серков Іван Зіновійович	Завжди готові до співпраці.

Продовження таблиці 3.4

1	2	3	4	5
3	«Вісник Тернополян»	22 610 прим.	Заходжай Наталія Петрівна	Співпрацюють, однак переважно намагаються подавати інформацію із негативного боку
4	Інформаційний тижневик «RIA плюс»	1000 прим.	Верестюк Ігор Васильович	Готові до співпраці.
5	УХ Радіо «Українська хвиля»	Покриває всю область	Петрина Олег Іванович	Не готові до активної співпраці.
6	Сайт «Новини з Бучача і околиць»	Покриває всю область	Захарій Ольга Петрівна	Цікавить лише інформація, що має відношення до Бучача та району
7	ІНТБ // Все, що тебе цікавить	Покриває всю область	Климець Сергій Євстахович	Цікавить лише резонансна інформація

Більш глибока медіа-аналітика полягає у контент-аналізі матеріалів, що передбачає:

- визначення основних тематичних напрямів, за якими Кременецький районний суд характеризується в медіа;
- аналіз тональності публікацій (позитивні, негативні, збалансовані, нейтральні);
- обізнаність із темою автора матеріалу;
- визначення частоти згадування об'єкта;
- релевантності матеріалу;
- основної ідеї кожної публікації;
- типу матеріалу (новина, репортаж, інтерв'ю, стаття, офіційне повідомлення) тощо.

Так, наприклад, протягом одного календарного року автором роботи було проведено контент-аналіз матеріалів центральних і регіональних друкованих та електронних видань на тему судової реформи в Україні. В результаті аналізу виявлено основні напрями цієї проблематики, представлені у ЗМІ (рис. 3.7).

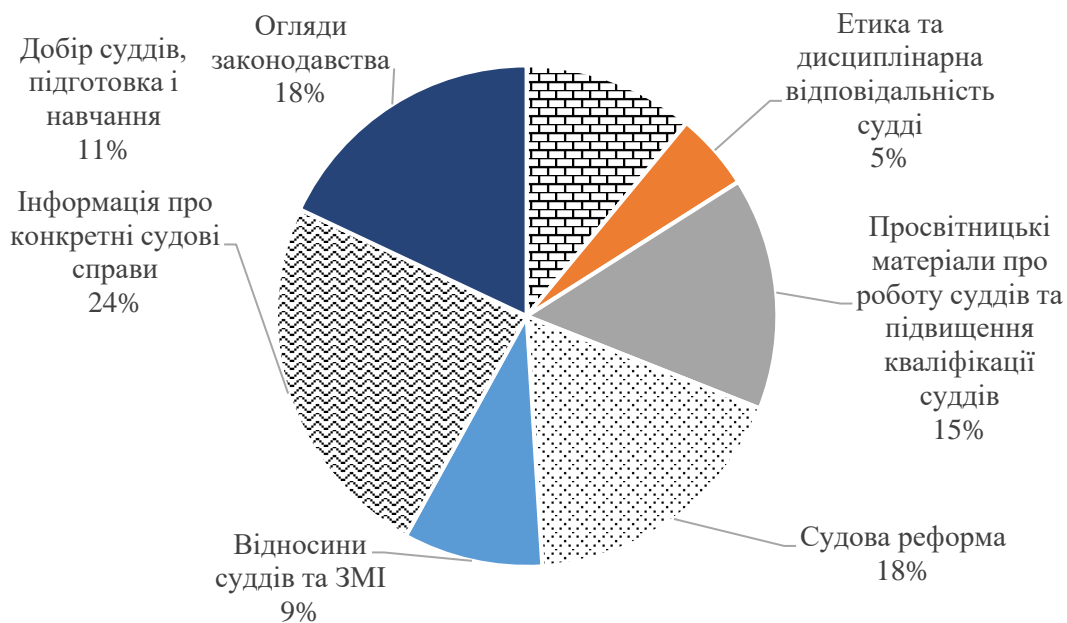

Рисунок 3.7 – Аналіз матеріалів за характером зв'язку із судовою проблематикою

Таким чином, аналіз медіа допомагає краще зрозуміти інформаційне поле, в якому висвітлюється діяльність судової системи. Також автором роботи було проведено аналіз тональності публікацій у ЗМІ про українські суди (рис. 3.8).

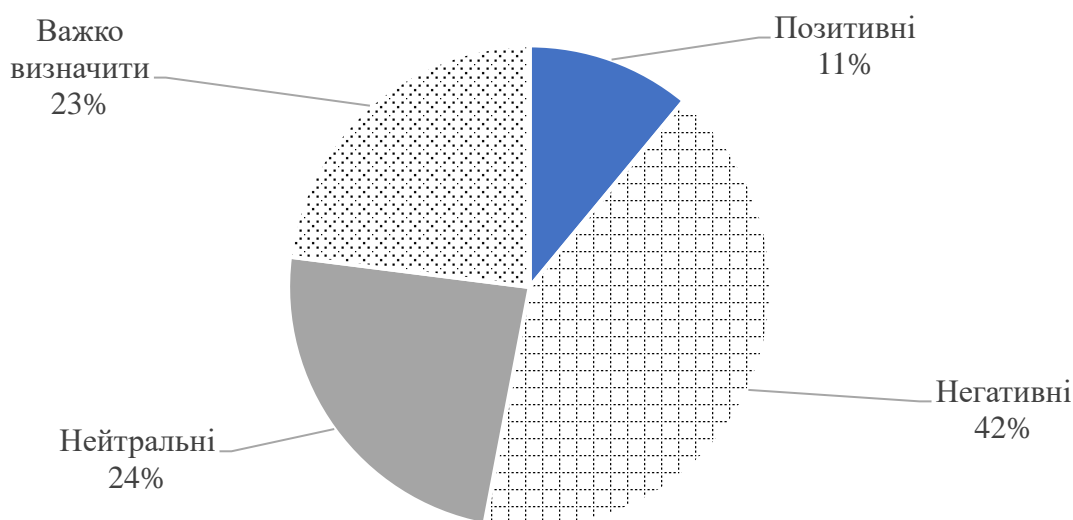

Рисунок 3.8 – Результати аналізу тональності публікацій про українські судові інституції

На доповнення цього дослідження автором роботи було проаналізовано, на які недоліки у роботі судової системи найчастіше вказують журналісти у своїх публікаціях (рис. 3.9).

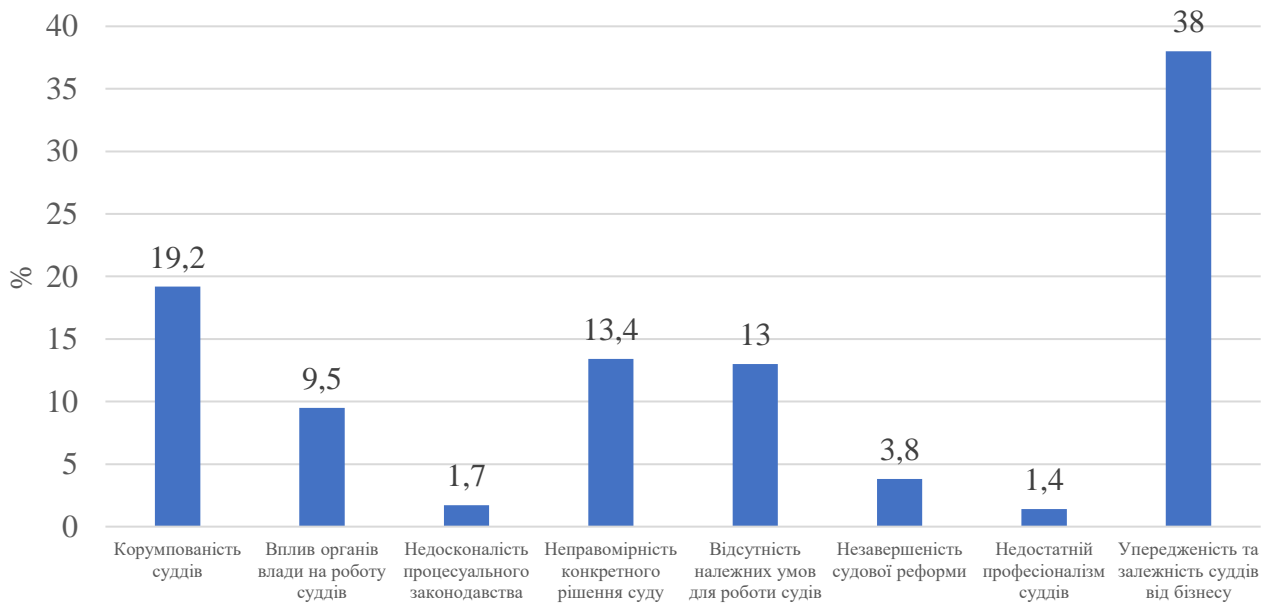

Рисунок 3.9 – Особливості висвітлення недоліків судової системи у матеріалах ЗМІ

Отже, аналіз та оцінювання особливостей роботи ЗМІ, можливостей співпраці із окремими регіональними виданнями дасть змогу Кременецькому районному суду сформувати найбільш оптимальний варіант налагодження комунікації із кожним з них.

Результати проведеного аналізу засвідчили, що комунікаційна стратегія Кременецького районного суду має являти собою процес стратегічного планування з використанням комунікацій, залученням ресурсів та чіткими часовими межами. Для розробки ефективної стратегії потрібно окреслити мету, цілі, завдання, цільову аудиторію, канали комунікації, можливість оцінити результати тощо. Саме формування комунікаційної стратегії дозволить досліджуваній судовій установі реалізовувати далекоглядну та системну комунікаційну політику.

3.3 Прогнозування та вибір найбільш перспективних напрямків розвитку Кременецького районного суду

Реформа судової системи передбачає розвиток судових установ за багатьма різними напрямками. Результати проведеного опитування та аналіз комунікаційної діяльності Кременецького районного суду засвідчили необхідність підвищення ефективності його роботи за такими напрямками розвитку: формування комунікаційної стратегії, підвищення рівня компетентності суддів та працівників, покращення параметрів зручності та комфортності судових приміщень, підвищення рівня доступності судових послуг, покращення рівня інформаційного наповнення за усіма каналами комунікації.

Із метою виокремлення пріоритетних напрямів розвитку Кременецького районного суду автором було проведено експертне дослідження за методом «комісії». Використаний метод передбачає визначення погодженої думки експертів про перспективні напрямки розвитку Кременецького районного суду.

Перш за все за ініціативи автора дослідження на базі судової установи було створено групу укладачів прогнозу (робочу групу), яка забезпечувала підготовку й проведення опитування, обробку матеріалів і аналіз результатів експертної оцінки, а саме:

- уточнювала головні напрями розвитку Кременецького районного суду;
- розробляла перелік запитань для експертів, забезпечуючи однозначність їх розуміння;
- здійснювала підбір групи експертів;
- проводила опитування й опрацювання матеріалів;
- визначала остаточний результат опитування, що виводиться як середнє зважене значення оцінки.

Кількість експертів складала 9 осіб. У якості експертів виступили працівники Кременецького районного суду, а саме: голова суду, керівник апарату суду, заступник керівника апарату суду, два судді, помічник судді,

старший секретар суду, головний спеціаліст з інформаційних технологій, консультант суду по роботі з персоналом.

Експертів опитували з метою отримати відповідь щодо найбільш перспективного напрямку розвитку Кременецького районного суду у вигляді оцінок ймовірного варіанту розвитку подій. Питання формували за певною структурно-ієрархічною схемою (від складних до простих, від загальних до поодиноких). Заповнені експертами таблиці було використано для узагальнень думок з кожного запропонованого питання.

Основна перевага методу комісії полягає в тому, що до складу групи входили спеціалісти (працівники Кременецького районного суду), які добре обізнані на судовій проблематиці, тому їх сукупний обсяг знань перевищує кількість інформації, якою володіє будь-який із спеціалістів групи, інакше кажучи, група спеціалістів виробила більше «розумової» енергії, ніж один спеціаліст.

Отже, на основі зроблених групою з 9-ти зазначених експертів оцінок відносної важливості заданих прогностичних напрямків розвитку судової установи необхідно було обґрунтувати та обрати найбільш оптимальний, використавши при цьому наступні показники статистичної обробки даних експертного опитування:

- показники узагальненої думки групи експертів;
- показники ступеня узгодженості думок експертів;
- показник активності експертів;
- показник компетентності експертів з кожного прогнозованого напрямку розвитку.

Оцінки важливості всіх 5-ти напрямків розвитку, надані експертами у балах за шкалою від 0 до 100, наведені в табл. 3.5, а коефіцієнти аргументованості відповіді експертів та їх знайомства з проблемою за шкалою від 0 до 1 – в табл. 3.6.

Таблиця 3.5 – Матриця оцінок відносної важливості напрямків розвитку
Кременецького районного суду

Напрямки розвитку (j)	Експерти (m), оцінки (C _{ij})								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Формування комунікаційної стратегії (КС)	50	80	70	70	100	65	90	60	70
Підвищення рівня компетентності суддів та працівників (РК)	100	60	80	70	80	90	80	90	90
Покращення параметрів зручності та комфортності судових приміщень (ЗК)	80	90	70	100	-	60	60	100	80
Підвищення рівня доступності судових послуг (ДСП)	80	70	-	65	80	50	-	90	100
Покращення рівня інформаційного наповнення за усіма каналами комунікації (ІНКК)	-	50	100	90	70	80	60	70	60

Таблиця 3.6 – Коефіцієнти знайомства з проблемою та аргументованості відповіді експертів

Коефіцієнти	Експерти (m)								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Аргументованість відповіді (K _{a,6})	0,4	0,8	0,5	0,9	0,6	0,9	0,7	0,6	0,3
2. Знайомство з проблемою (K _{з,п})	0,6	0,8	0,7	0,8	0,8	0,9	0,6	0,9	0,8

Показники узагальненої думки групи експертів.

1) Середнє статистичне значення оцінок:

$$M_1 = \frac{50 + 80 + 70 + 70 + 100 + 65 + 90 + 60 + 70}{9} = 72,78;$$

$$M_2 = \frac{100 + 60 + 80 + 70 + 80 + 90 + 80 + 90 + 90}{9} = 82,22;$$

$$M_3 = \frac{80 + 90 + 70 + 100 + 60 + 60 + 100 + 80}{8} = 80;$$

$$M_4 = \frac{80 + 70 + 65 + 80 + 50 + 90 + 100}{7} = 76,43;$$

$$M_5 = \frac{50 + 100 + 90 + 70 + 80 + 60 + 70 + 60}{8} = 72,5.$$

2) Результати ранжування за спадом оцінок, поданих кожним експертом, зведені у таблицю 3.7

Таблиця 3.7 – Ранги для даних напрямків розвитку

Напрямки розвитку (i)	Експерти (m), оцінки (C _{ij})																	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	бали	ранги	бали	ранги	бали	ранги	бали	ранги	бали	ранги	бали	ранги	бали	ранги	бали	ранги	бали	ранги
КС	50	9	80	3	70	5	70	5	100	1	65	7	90	2	60	8	70	5
РК	100	1	60	9	80	6	70	8	80	6	90	3	80	6	90	3	90	3
ЗК	80	4,5	90	3	70	6	100	1,5	-		60	7,5	60	7,5	100	1,5	80	4,5
ДСП	80	3,5	70	5	-		65	6	80	3,5	50	7	-		90	2	100	1
ІНКК	-		50	8	100	1	90	2	70	4,5	80	3	60	6,5	70	4,5	60	6,5

При цьому слід врахувати, що для виробничого напрямку 5-м експертом надано максимальну оцінку у 100 балів. Їй присвоюється ранг 1. Для оцінки 7-го експерта 90 балів присвоюється ранг 2, для оцінки 2-го експерта 80 балів – ранг 3. Оцінка у 70 балів виставлена трьома експертами 3-м, 4-м і 9-м. Ці оцінки, відповідно, займають 4-6 місця, а їх ранг буде рівний середньому арифметичному відповідних чисел

$$\frac{4+5+6}{3} = 5.$$

Для оцінок інших експертів: 65 балів – ранг 7, 60 балів – ранг 8, 50 балів – ранг 9.

Обчислюємо суму рангів, отриманих за кожним напрямком розвитку:

$$S_{R_i} = 9 + 3 + 5 + 5 + 1 + 7 + 2 + 8 + 5 = 45;$$

$$S_{R_2} = 1 + 9 + 6 + 8 + 6 + 3 + 6 + 3 + 3 = 45 ;$$

$$S_{R_3} = 4,5 + 3 + 6 + 1,5 + 7,5 + 7,5 + 1,5 + 4,5 = 36 ;$$

$$S_{R_4} = 3,5 + 5 + 6 + 3,5 + 7 + 2 + 1 = 28 ;$$

$$S_{R_5} = 8 + 1 + 2 + 4,5 + 3 + 6,5 + 4,5 + 6,5 = 36 .$$

Сума рангів, отриманих за всіма напрямками:

$$S_R = 45 + 45 + 36 + 28 + 36 = 190 .$$

Показники ступеня узгодженості думок експертів.

1) Визначимо коефіцієнт варіації для кожного напрямку:

$$V_1 = \frac{\sqrt{((50 - 72,78)^2 + (80 - 72,78)^2 + (70 - 72,78)^2 + \dots + (90 - 72,78)^2) / 9}}{72,78} = 0,2 ;$$

$$V_2 = \frac{\sqrt{((100 - 82,22)^2 + (60 - 82,22)^2 + (80 - 82,22)^2 + \dots + (90 - 82,22)^2) / 9}}{82,22} = 0,14 ;$$

$$V_3 = \frac{\sqrt{((80 - 80)^2 + (90 - 80)^2 + (70 - 80)^2 + \dots + (80 - 80)^2) / 8}}{80} = 0,19 ;$$

$$V_4 = \frac{\sqrt{((80 - 76,43)^2 + (70 - 76,43)^2 + (65 - 76,43)^2 + \dots + (100 - 76,43)^2) / 7}}{76,43} = 0,2 ;$$

$$V_5 = \frac{\sqrt{((50 - 72,5)^2 + (100 - 72,5)^2 + (90 - 72,5)^2 + \dots + (60 - 72,5)^2) / 8}}{72,5} = 0,22 .$$

Таким чином, можна зробити висновок, що найвищий ступінь узгодженості думок експертів отримано при оцінці важливості підвищення рівня компетентності суддів та працівників, а найнижчий – покращення рівня інформаційного наповнення за усіма каналами комунікації.

Для розрахунку коефіцієнта конкордації спершу потрібно:

а) знайти середнє арифметичне з сумарних рангованих оцінок, отриманих за всіма напрямками:

$$\overline{S_{Rj}} = \frac{45 + 45 + 36 + 28 + 36}{5} = 38 ;$$

б) знайти відхилення суми рангів, отриманих за кожним напрямком, від середнього значення:

$$d_1 = 45 - 38 = 7 ; \quad d_2 = 45 - 38 = 7 ; \quad d_3 = 36 - 38 = -2 ;$$

$$d_4 = 28 - 38 = -10; \quad d_5 = 36 - 38 = -2;$$

Сума квадратів різниць за всіма напрямками:

$$\sum_{i=1}^n d_j^2 = 7^2 + 7^2 + (-2)^2 + (-10)^2 + (-2)^2 = 206;$$

в) знайти показник пов'язаних (рівневих) рангових оцінок, даних експертами за кожним напрямком.

За даними табл. 3.7:

- для напрямку КС:

$$L=1 (5; 5; 5); t_{11} = 3; T_1 = (3^3 - 3) = 24;$$

- для напрямку РК:

$$L=2 (3; 3; 3); (6; 6; 6); t_{12} = 3; t_{13} = 3; T_2 = (3^3 - 3) + (3^3 - 3) = 48;$$

- для напрямку ЗК:

$$L=3 (4,5; 4,5); (1,5; 1,5), (7,5; 7,5), t_{14} = 2; t_{15} = 2; t_{16} = 2;$$

$$T_3 = (2^3 - 2) + (2^3 - 2) + (2^3 - 2) = 18;$$

- для напрямку ДСП:

$$L=1 (3,5; 3,5); t_{17} = 2; T_4 = (2^3 - 2) = 6;$$

- для напрямку ІНКК:

$$L=2 (4,5; 4,5), (6,5; 6,5); t_{18} = 2; t_{19} = 2; T_5 = (2^3 - 2) + (2^3 - 2) = 12.$$

Сумарний показник пов'язаних (рівневих) рангових оцінок:

$$\sum_{j=1}^n T_j = 24 + 48 + 18 + 6 + 12 = 108.$$

г) знайти коефіцієнт конкордації:

$$W = \frac{12 \cdot 206}{9^2 \cdot (5^3 - 5) - 9 \cdot 108} = 0,28.$$

Оскільки значення коефіцієнта конкордації далеке від 1, то це свідчить про слабку узгодженість думок експертів.

Показник активності експертів:

$$Ka_{e1} = \frac{72,78}{9} = 8,09; \quad Ka_{e2} = \frac{82,22}{9} = 9,14; \quad Ka_{e3} = \frac{80}{8} = 10;$$

$$Ka_{e4} = \frac{76,43}{7} = 10,92; \quad Ka_{e5} = \frac{72,50}{8} = 9,06.$$

Таким чином, найбільш активним є четвертий експерт, бо показник його активності найвищий.

Оцінка компетентності кожного з експертів:

$$K_{K_{e1}} = \frac{0,4+0,6}{2} = 0,5; \quad K_{K_{e2}} = \frac{0,8+0,8}{2} = 0,8; \quad K_{K_{e3}} = \frac{0,5+0,7}{2} = 0,6;$$

$$K_{K_{e4}} = \frac{0,9+0,8}{2} = 0,85; \quad K_{K_{e5}} = \frac{0,6+0,8}{2} = 0,7; \quad K_{K_{e6}} = \frac{0,9+0,9}{2} = 0,9;$$

$$K_{K_{e7}} = \frac{0,7+0,6}{2} = 0,65; \quad K_{K_{e8}} = \frac{0,6+0,9}{2} = 0,8; \quad K_{K_{e9}} = \frac{0,3+0,8}{2} = 0,6.$$

Отже, найбільш компетентним є шостий експерт, показник компетентності якого найвищий.

Результати прогнозування засвідчили наступне: найбільш пріоритетними напрямками розвитку для Кременецького районного суду експерти визначили формування комунікаційної стратегії та підвищення рівня компетентності суддів і працівників; найвищий ступінь узгодженості думок експертів отримано при оцінці важливості підвищення рівня компетентності суддів та працівників, а найнижчий – при оцінці покращення рівня інформаційного наповнення за усіма каналами комунікації; найбільш активним був четвертий експерт (консультант суду по роботі з персоналом); найбільш компетентним виявився шостий експерт (головний спеціаліст з інформаційних технологій), який у значній мірі вплинув на вибір одного з пріоритетних напрямів розвитку Кременецького районного суду.

Таким чином, у третьому розділі представленого дослідження було запропоновано низку шляхів підвищення ефективності судової установи. Зокрема було проведено опитування відвідувачів Кременецького районного суду на предмет якості судових послуг, за результатами якого було сформовано конкретні висновки і рекомендації. Також було запропоновано послідовність етапів формування комунікативної стратегії досліджуваної судової установи, яка дозволить здійснювати системну і далекоглядну комунікаційну діяльність суду. Завершальним етапом стало проведення вибору найбільш пріоритетних напрямів розвитку Кременецького районного

суду, яке здійснювалось за допомогою залучення експертів, що є працівниками суду. У результаті експертного оцінювання найбільш пріоритетним напрямком розвитку для Кременецького районного суду було визначено формування комунікаційної стратегії та підвищення рівня компетентності суддів та працівників. На наше переконання, розроблені проектні пропозиції дозволять значно підвищити окремі критерії якості надання судових послуг досліджуваної публічної установи.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1 Забезпечення діяльності з охорони праці у Кременецькому районному суді Тернопільської області

Згідно статті 18 закону України «Про охорону праці», усі працівники Кременецького районного суду Тернопільської області повинні:

- Знати та виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці, правила поводження з машинами, механізмами, обладнанням та іншими засобами виробництва, вміти користуватись засобами колективного та індивідуального захисту.

- Дотримуватись зобов'язань з охорони праці, згідно колективного договору (трудового договору) та правил внутрішнього трудового розпорядку.

- Проходити в установленому порядку попередні та періодичні медичні огляди.

- Співпрацювати з адміністрацією підприємства в питанні організації безпечних та нешкідливих умов праці, особисто приймати посильні міри по усуненню будь-якої виробничої ситуації, що створює загрозу їх життю та здоров'ю, повідомляти про небезпеки безпосередньому своєму керівникові чи іншій посадовій особі.

Усі працівники, що прийняті на роботу (постійну чи тимчасову) незалежно від освіти, стажу роботи по професії чи посади, на котрі вони оформляються, проходять ввідний інструктаж по охороні праці та інструктажі з охорони праці та пожежної безпеки. До самостійної роботи допускаються особи, які пройшли інструктаж на робочому місці, і які засвоїли безпечні методи та прийоми виконання робіт.

Повторний інструктаж проводиться через кожні три місяці. Усі особи, що приймаються на роботу в Кременецький районний суд Тернопільської області, зобов'язані пройти медичний огляд.

Працівники досліджуваної установи зобов'язані дотримуватись таких правил безпеки. Знаходячись на території досліджуваної установи, бути уважними, слідкувати за рухом транспорту та уступати йому дорогу. По території слід ходити тільки тротуарами і пішохідними доріжками, не бігати. Не слід переходити та переступати через відкриті траншеї, люки, колодці.

Потрібно бути уважними в зимовий час, на слизьких доріжках можна впасти. Ходити слід по очищеним від снігу і льодової кірки пішохідній частині території. Забороняється без службової необхідності знаходитись поза своїм робочим місцем.

У підрозділах судової установи слід користуватись тільки встановленими проходами. Не дозволяється проходити за огорожу електроустановок. При отриманні травм на робочому місці необхідно повідомити про неї свого безпосереднього керівника та звернутись за наданням медичної допомоги.

Перед початком роботи слід перевірити своє робоче місце, справність обладнання, інструментів, пристроїв, у тому числі засобів особистого та колективного захисту, якщо є необхідність в них. У випадку несправності обладнання, інструменту, пристроїв, засобів захисту слід повідомити про це керівництво Кременецького районного суду в Тернопільській області і не приступати до роботи до усунення усіх несправностей.

Якщо при роботі на обладнанні працівник відчуває найменше дію струму, слід негайно припинити роботу, відключити обладнання від електромережі та повідомити керівника робіт. Не дозволяється проводити самостійний ремонт електрообладнання. Також забороняється переносити та переставляти пристрої, що знаходяться під напругою. Усі працюючі у Кременецькому районному суді повинні добре знати правила надання першої медичної допомоги від ураження електричним струмом та при необхідності вміти її надати.

У цілях забезпечення пожежної безпеки в приміщеннях Кременецького районного суду забороняється загромождувати підходи до пожежного інвентаря, користуватись відкритими електронагрівальними приладами, залишати без нагляду ввімкнені в електромережу нагрівальні прилади, сушити будь-які предмети на нагрівальних пристроях, зберігати та переносити легкозаймісті рідини в відкритій тарі, мити підлоги й обладнання бензином та іншими органічними розчинниками, змивати горючі та легкозаймісті рідини в раковини, унітази, на підлогу. Палити дозволяється тільки в спеціально відведених місцях.

У випадку виникнення пожежі чи загорання, слід негайно повідомити пожежну команду по телефону 01. До прибуття пожежної команди потрібно приступити до гасіння пожежі своїми силами, користуючись піском, вогнегасником, пожежними кранами. Використовуючи засоби пожежогасіння згідно діючої протипожежної інструкції, необхідно пам'ятати, що рідини, які не розчиняються у воді гасити не можна, їх слід засипати піском, накривати ковдрою, азбестовим покривалом.

При загоранні електрообладнання не можна користуватись для гасіння вогнегасниками типу ОХП. Для запобігання ураженням електрострумом, палаюче обладнання необхідно гасити вуглекислотним вогнегасником, піском, кошмою.

Працівники Кременецького районного суду Тернопільської області повинні добре знати правила користування засобами колективного та індивідуального захисту, а також користуватись справними захисними засобами.

4.2 Застосування суб'єктами господарювання страхового механізму відшкодування збитків від надзвичайних ситуацій

Техногенне страхування є інноваційним напрямом розвитку страхування та одним з інструментів екологізації економіки. Техногенне

страхування можна визначити як страхування майна юридичних чи фізичних осіб, особисте страхування та страхування відповідальності за шкоду, яка була завдана громадянам та юридичним особам внаслідок настання аварійного випадку, тобто надзвичайних ситуацій.

У такому разі техногенне страхування набуває надзвичайних (аварійних) рис й об'єднує в собі увесь комплекс збитків (прямих і опосередкованих). Об'єктом техногенного страхування є весь комплекс інтересів, котрі були порушені внаслідок техногенної надзвичайної ситуації. У такому разі збитками в техногенному страхуванні слід вважати втрати, зумовлені певною шкідливою дією (впливом, речовиною тощо) від певного джерела у певній кількості (в аварійному обсязі) на реципієнтів (громадян, економіку, довкілля) й утворення у конкретних реципієнтів негативних ефектів як в коротко-, так і в довготривалому масштабі часу.

Техногенні збитки поділяються на економічні (збитки, завдані матеріальним об'єктам), соціальні (збитки, заподіяні життю і здоров'ю людей), а також екологічні (збитки, завдані природним ресурсам і екологічним системам).

Щоб убезпечити себе від ймовірності настання збитків, суб'єкти господарювання здійснюють екологічне страхування, яке допомагає розподілити збитки від настання певного страхового випадку між страхувальниками певної страхової компанії.

В екологічному страхуванні страхувальниками є підприємства, які страхують свою відповідальність за можливу шкоду, а в техногенному страхуванні страхувальниками є громадяни, юридичні особи, держава як відповідальний за стан довкілля та інші реципієнти, що потрапляють в зону можливого (потенційного) техногенного лиха.

Відомо декілька ефективних механізмів управління страховими процесами: економічний, інформаційний, правовий, регуляторний. Сьогодні в Україні відсутня нормативно-правова база щодо техногенного страхування, оскільки воно не входить до переліку видів страхування в Законі України "Про

страхування”, не передбачено в Цивільному кодексі України, а також не ухвалено спеціального закону про техногенне страхування.

Основою правового механізму управління екологічним та техногенним страхуванням є законодавство про охорону навколишнього середовища. Закон України “Про охорону навколишнього середовища” є першим серйозним досвідом застосування в Україні ринкового механізму вирішення екологічних проблем. Регуляторний механізм формується відповідним нормативно-правовим забезпеченням: накази; постанови; інструменти; методики. Сьогодні юридичні гарантії відшкодування збитків, завданих забрудненням довкілля та зниження якості природних ресурсів, належно не забезпечені цим механізмом.

Нині використовується тільки страхування відповідальності за спричинення шкоди і лише за заподіяння шкоди в результаті забруднення. Причому забруднення головно хімічними речовинами і переважно тільки атмосферного повітря і водного середовища, а також забруднення території через розміщення на ній відходів. Проте шкода здоров'ю людини і екосистемам, завдана радіаційним, шумовим, електромагнітним, температурним, світловим, вібраційним впливом або іншими фізичними, хімічними, біологічними шкідливими діями в результаті настання надзвичайної ситуації, є за величиною збитків не меншою.

Отже, специфіка формування ринку страхових послуг із відшкодування техногенних збитків в Україні на сьогодні характеризується недосконалістю правової бази, відсутністю висококваліфікованих експертів та юристів, а також спеціальних методик із розрахунку тарифних ставок і резервних фондів. Доцільно було б починати техногенне страхування з короткострокового періоду із поступовим переходом до довгострокового часового проміжку. Для страхування відповідальності на випадок забруднення навколишнього природного середовища найефективнішим буде обов'язкове страхування як форма забезпечення страхового захисту інтересів третіх осіб (потерпілих).

При майновому страхуванні фінансових збитків, зумовлених надзвичайними ситуаціями техногенного характеру, можна було б перейняти

закордонний досвід „добровільно-обов’язкового” страхування, суть якого полягає в тому, що товаровиробник для отримання ліцензії на той чи інший вид діяльності, пов’язаної з потенційною екологічною небезпекою, зобов’язаний надати фінансову гарантію відшкодування збитку в межах раніше обумовленої суми. Переважно такою гарантією виступає договір страхування як економічно ефективний метод забезпечення зобов’язань.

Інформаційний механізм передбачає формування стійкого інформаційного забезпечення для населення, підприємств, держави про екологічні загрози виданням різноманітних проспектів, брошур, розміщенням інформації на тематичних сайтах в Інтернеті.

Для страхування у сфері природокористування важливим є те, що в результаті негативної дії відбувається зміна якісних і кількісних характеристик природних ресурсів, у зв’язку з чим виникають збитки у держави, фізичних і юридичних осіб.

Тому в Україні можна рекомендувати розробити таку систему страхових послуг, де основними суб’єктами страхування будуть:

- 1) суб’єкти господарювання – безпосередні користувачі природних ресурсів;
- 2) суб’єкти господарювання – потенційні користувачі, що заподіюють шкоду навколишньому природньому середовищу;
- 3) громадяни України;
- 4) органи державної влади або їх представники.

Бачимо, що в цій системі вдається об’єднати переваги екологічного страхування з перевагами техногенного, ліквідуючи їхні недоліки. Отже, можемо зазначити, що техногенне страхування як страхування техногенних збитків є більш комплексним та охоплює весь перелік можливих ризиків. Страхування цих ризиків повинно відповідати двом критеріям: наявність об’єктивного майнового інтересу в збереженні, відновленні, поліпшенні властивостей як природного, та майнового об’єкта або іншого предмета

страхування у його власника або орендаря; ризик повинен мати випадковий надзвичайний характер.

Результати проведеного дослідження дозволяють стверджувати, що система ефективного страхового захисту інтересів держави, фізичних і юридичних осіб від техногенних ризиків може містити такі види техногенного страхування:

1) страхування цивільної відповідальності за шкоду, заподіяну екосистемам, а також третім особам в результаті настання технологічного ризику;

2) страхування цивільної відповідальності природокористувачів за забруднення НПС, спричинення шкоди здоров'ю і майну третіх осіб;

3) страхування договірної відповідальності природокористувачів (водокористувачів, користувачів надр, лісокористувачів, землекористувачів);

4) страхування фінансових ризиків в частині страхування витрат на відновлення пошкоджених об'єктів, компонентів НПС (витрат на лісовідновлення, витрат на пожежогасіння тощо);

5) майнове страхування як природних, так і майнових, що опинилися в зоні надзвичайної ситуації, об'єктів (наприклад, страхування ризиків втрати, загибелі, пошкодження ділянок надр, ділянок лісового і водного фондів, об'єктів нерухомості переданих у користування або оренду);

6) страхування життя і здоров'я фізичних осіб від надзвичайних ризиків техногенного характеру;

7) особисте страхування інспекторів охорони лісових ділянок, морських акваторій, заповідників і національних парків та інших категорій службовців, що безпосередньо пов'язані своєю діяльністю з охороною навколишнього природного середовища.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Отже, у кваліфікаційній роботі магістра досліджено основні аспекти організації діяльності публічної установи, на прикладі Кременецького районного суду Тернопільської області.

У першому розділі дипломної магістерської роботи досліджено теоретичні засади формування та функціонування системи публічного управління в органах судової влади. Діалектика розвитку судочинства та судової влади на теренах України свідчить, що судочинство у нашій державі має багатовікову історію, початком якої є середина першого тисячоліття до нашої ери. Складовими елементами сучасної вітчизняної системи судочинства вважаємо сукупність усіх судів держави, наділених виключною компетенцією здійснювати правосуддя, заснованих на єдиних засадах організації і діяльності. Судову систему України складають суди загальної юрисдикції та Конституційний Суд України, який є єдиним органом конституційної юрисдикції. Аналіз зарубіжного досвіду формування та функціонування судових систем засвідчив, що європейські держави в наші дні мають різні історичні традиції функціонування судових органів. При цьому країни, які перебувають у складі Європейського Союзу, вимушені шукати компроміс у питанні розробки єдиної моделі судової системи, можливої в майбутньому для кожного члена ЄС.

Результати аналізу, проведеного у другому розділі роботи, дали змогу дійти висновку про ефективну діяльність судової інстанції у контексті використання електронного документообігу та засобів електронного урядування. Така тенденція у розвитку Кременецького районного суду Тернопільської області свідчить про модернізацію досліджуваного судового органу, впровадження прогресивного європейського досвіду та підвищення ефективності судочинства.

У третьому розділі представленого дослідження було запропоновано

низку шляхів підвищення ефективності судової установи. Зокрема було проведено опитування відвідувачів Кременецького районного суду на предмет якості судових послуг, за результатами якого було сформовано конкретні висновки і рекомендації. Також було запропоновано послідовність етапів формування комунікативної стратегії досліджуваної судової установи, яка дозволить здійснювати системну і далекоглядну комунікаційну діяльність суду. Завершальним етапом стало проведення вибору найбільш пріоритетних напрямів розвитку Кременецького районного суду, яке здійснювалось за допомогою залучення експертів, що є працівниками суду. У результаті експертного оцінювання найбільш пріоритетним напрямком розвитку для Кременецького районного суду було визначено формування комунікаційної стратегії та підвищення рівня компетентності суддів та працівників. На наше переконання, розроблені проектні пропозиції дозволять значно підвищити окремі критерії якості надання судових послуг досліджуваної публічної установи.

Четвертий розділ роботи висвітлює питання охорони праці та безпеки у надзвичайних ситуаціях. Зокрема він присвячений питанням організації діяльності з охорони праці у Кременецькому районному суді Тернопільської області, а також особливостям застосування суб'єктами господарювання страхового механізму відшкодування збитків від надзвичайних ситуацій.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн. Хрестоматія: посіб. для студ. юрид. вузів. Київ: Атіка, 1998. 364 с.
2. Молдован В. В. Судоустрій України: навч. посіб. для вузів. Київ: Алеут, 2010. 360 с.
3. Судова влада в Україні: історичні витоки, закономірності, особливості розвитку: монографія / авт. кол.: В. С. Бігун, І. Й. Бойко, Т. І. Бондарук, К. А. Віслобоков та ін. Київ: Наукова думка, 2014. 503 с.
4. Падох Я. Ґрунтовий процес Гетьманщини. Львів: Діло, 1938. 195 с.
Падох Я. Нарис історії українського карного права. Мюнхен: Вид-во «Молоде життя», 1951. 128 с.
5. Падох Я. Нарис історії українського карного права. Мюнхен: Вид-во «Молоде життя», 1951. 128 с.
6. Падох Я. Боротьба України-Гетьманщини за незалежне судівництво. Правничий вісник. Кн. 1. Нью-Йорк, 1955. С. 20–26.
7. Падох Я. Суди і судовий процес старої України: Нарис історії. Записки Наукового товариства імені Шевченка. Нью-Йорк, 1990. 128 с.
8. Падох Я. Ґрунтове судочинство України-Гетьманщини на Лівобережній Україні у другій половині XVII – XVIII столітті. Львів, 1994. 189 с.
9. Городницька Л. В. Суд і судочинство на Буковині (остання чверть XVIII – початок XX ст.: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 07.00.01 / Чернівецький національний ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2002. 20 с.
10. Карпечкін П. Основні функції органів судової влади. Вісник прокуратури. 2003. № 1. С. 87–90.
11. Биркович О. І. Судова система української держави (Гетьманщини) 1648 – 1657 рр.: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Національна академія внутрішніх справ України. Київ, 2004. 15 с.

12. Гамбург Л. С. Судові реформи в Лівобережній Україні (Гетьманщині) XVIII ст.: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2000. 18 с.
13. Паньонко І. М. Апарат управління Запорізької Січі (середина XVI ст. – 1775 р.): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Львівський національний ун-т ім. І. Франка. Львів, 2000. 20 с.
14. Сиза Н. П. Суди і кримінальне судочинство України в добу Гетьманщини: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Київський національний ун-т імені Тараса Шевченка. Київ, 2002. 12 с.
15. Сокальська О. В. Судоустрій та судочинство в Україні (XVI – початок XVII ст.): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Київський національний ун-т внутрішніх справ. Київ, 2006. 19 с.
16. Баренбойм П. Божественная природа судебной власти. Российская юстиция. 1996. № 1. С. 21–23.
17. Змерзлый Б. В. Правовое регулирование торгового судоходства в Черноморско-Азовском регионе в конце XVIII – начале XX вв.: монография. Симферополь, 2014. 660 с.
18. Поляков І. І. Організація та діяльність судових органів Таврійської губернії за Судовою реформою 1864 року (60 – 90-і роки XIX ст.): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2002. 20 с.
19. Ревін К. І. Формування та діяльність духовних судів у Таврійській губернії (кінець XVIII – початок XX ст.): історико-правове дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Таврійський національний ун-т ім. В. Вернадського. Сімферополь, 2012. 231 с.
20. Ковальова С. Г. Еволюція судової системи і судочинства на українських землях Великого князівства Литовського: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Одеська національна юридична академія. Одеса, 2004. 21 с.

21. Кондратюк О. В. Судова система та судочинство в Галичині у складі Австро-Угорщини (1867 – 1918 рр.): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Львівський національний ун-т ім. І. Франка. Львів, 2006. 20 с.
22. Никифорак М. В. Державний лад і право на Буковині в 1774 –1918 рр.: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Київський національний ун-т імені Тараса Шевченка. Київ, 2014. 37 с.
23. Присташ Л. Т. Апарат управління Західною Україною в складі Польщі (1921 – 1939 рр.): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Львівський державний ун-т ім. І. Франка. Львів, 1998. 20 с.
24. Ткачук О. С. Проблеми реалізації судової влади у цивільному судочинстві: монографія. Харків: Право, 2016. 600 с.
25. Конституція Української Народної Республіки (Статут про державний устрій, права і вільності УНР). URL: <http://web.archive.org/web/20081206132214/http://vilegas.com.ua/content/view/1823/109/> (дата звернення: 30.01.2017).
26. Судебная система // Юридический энциклопедический словарь / гл. ред. А. Я. Сухарев; ред. кол.: М. М. Богуславский, М. И. Козырь, Г. М. Миньковский и др. Москва: Сов. Энциклопедия, 1984. С. 361.
27. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 41-42, № 43, № 44-45, ст.529.
28. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – с. 141. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
29. Указ Президента України № 811/2010 щодо «Питання мережі господарських судів України» // Урядовий кур'єр. – 2010. – с. 23.
30. Адвокатура: без права на захист //Дзеркало тижня. – 2018. – 26 жовтня.
31. XII Позачерговий з'їзд суддів України. Інформація про діяльність Державної судової адміністрації України у 2012—2013 роках та в першому кварталі 2014 року. Київ, 2014

32. Очолюють суди переважно чоловіки, а керують апаратом установ жінки // Закон і Бізнес. – 2020. – 4.02. – С. 3.

33. Найменші бюджети в Європі, мало суддів та багато прокурорів: звіт РЄ про правосуддя в Україні // ЄП. – 2018. – С. 24.

34. Яровая М. В. Судебные системы современных европейских государств: сравнительно-правовой анализ : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / М. В. Яровая. – М., 2006. – С. 34.

35. Судебные системы и судопроизводство в западных странах // Отечественные записки. – 2003. – № 2. – С. 3–9.

36. Безнасюк А. С. Судебная власть : учебник для вузов / А. С. Безнасюк, Х. У. Рустамов. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2002. – С. 192–203.

37. Зіллер Жак. Політико-адміністративні системи країн ЄС. Порівняльний аналіз / Жак Зіллер ; пер. з фр. В. Ховхун. – К. : ОСНОВИ, 1996. – С. 250.

38. Малихіна Н. С. Критерії класифікації судових систем / Н. С. Малихіна // Актуальні проблеми правознавства: тези доп. та наук. повідом. сучасн. наук. конф. молодих учених та здоб. – Х., 2004. – С. 182–184.

39. Москвич Л.М. Судові системи світу: класифікація і загальна характеристика / Л. М. Москвич // Проблеми законності : Республік. міжвід. наук. зб. – Х., 2008. – Вип. 96. – С. 202–209.

40. Шишкін В. І. Судові системи країн світу: навч. посіб. : у 3 кн. / В. І. Шишкін. – К., 2001. – Кн. 1. – С. 90–91.

41. Administrative Court Act of Austria 1985 – VwGG (date of the version: 1 January 2005). [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Erv&Dokumentnummer=ERV_1985_10.

42. Constitutional Court Act of Austria 1953 – VfGG (date of the version: 2004) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vfgh.gv.at/cms/vfgh-site/english/downloads/englishvfgg.pdf>.

43. The Austrian judicial system. Vienna : Federal Ministry of Justice, 2009. – P. 15, 16.
44. Verde G. The Italian Judicial System [Електронний ресурс] /Giovanni Verde.– Режим доступу: <http://www.csm.it/documenti%20pdf/sistema%20giudiziario%20italiano/inglese.pdf>.
45. Системы правосудия стран Европы. – Выпуск 2006 (на основе данных 2004 г.) / Европейская комиссия по эффективности правосудия (СЕРЕЈ). – Совет Европы, 2006. – С. 12–13.
46. Цветков В. В. Суспільна трансформація і державне управління в Україні: політико-правові детермінанти / В. В. Цветков, І. О. Кресіна, А. А. Коваленко. – К., 2003. – 496 с.